

**prof. dr. Marko Pavliha**

**Reosiguranje Sava, d.d.  
Ljubljana**

# **Novo pravo o osiguranju Republike Slovenije**

**Sarajevo, juni/lipanj 2001. godine**

## 1. UVOD

Republika Slovenija će slaviti krajem juna prvih deset godina samostalnosti, u kojima su se morale postaviti na vlastite noge tako reći sve privredne djelatnosti, uključujući osiguranje. Završili smo dakle nekakvu produženu osnovnu školu, bilo je mnogo uzbrdica i nizbrdica, hridina i laguna, pustinja i oaza, ipak putovanje ni izdaleka nije završeno, naprotiv, odiseja po svoj prilici čak tek počinje. Čudesni uspjeh nije moguć preko noći, zato ima onih, koji ga hvale svom snagom, hvalisavaca i licemjera, drugih, koji ga omalovažavaju, onda pesimista, nihilista i upropastitelja države. Istina je pak, kao obično, tamo, gdje je sve istina, ako nema laži...

Kada je bio 1990. god. donijet Markovičev *Zakon o temeljima sistema osiguranja imovine i lica*, možda nismo očekivali da će tako brzo uzburkati vode osiguranja. Zajednica osiguranja Triglav transformirala se u "najviše" dioničko osiguravajuće društvo i pri tome izgubila neke područne jedinice, koje su se "izdajnički" osamostalile i transformirale u samostalna osiguravajuća društva (Zavarovalnica Maribor, Zavarovalnica Tilia i Osiguravajuće društvo Adriatic). Zajednica za reosiguranje Sava postala je "najduže" Reosiguravajuće društvo Sava, organizacijska jedinica zagrebačke Zajednice osiguranja Croatia promijenila se u Slovenicu, a filijala Zajednice osiguranja Dunav iz Beograda u Ljubljansku zavarovalnicu (sada Generali SKB). Kasnije smo dobili još pretežno austrijska osiguravajuća društva Merkur i Prima, te reosiguravajuće društvo Inter, koje od ove godine više ne djeluje, Zavarovalnicu Mercator (sada Krekovu zavarovalnicu), Concordiu i reosiguranje Triglav-Re. U Sloveniji tako danas posluje deset "klasičnih" osiguravajućih društava, Slovenačko izvozno društvo, Fond dodatnog penzijskog osiguranja, Uzajamno zdravstveno osiguranje, Fond za uzajamnu pomoć samostalnih zanatlija Slovenije i dva reosiguravajuća društva, ako još ne uzmemo u obzir brojna društva za dobrovoljno penzijsko osiguranje. U prošloj godini su ostvarila premiju u visini od 192,7 milijardi tolara. Ako pomislimo da je u 1999. god. premija osiguranja predstavljala 4,7 procenata slovenačke društvene bruto proizvodnje, možemo biti zadovoljni, jer smo nadmašili čak jednu članicu Europske unije i to Grčku. Naročito raste premija na području osiguranja života (37,1 milijardi tolara) i dobrovoljnih zdravstvenih osiguranja (49,9 milijardi tolara), što je sigurno također posljedica boljeg životnog standarda. U stilu parafrazirane poslovice "*more money, more funny*" ("*više novca, više muzike*") imamo naročito na tom području još ogroman potencijal, jer premija na ime osiguranja života u svjetskom mjerilu predstavlja čak šezdeset procenata cjelokupne premije osiguranja.

Samo upoređenja radi, gdje se svrstava slovenačko osiguranje u svjetskom mjerilu, da navedemo tek neke podatke. Cjelokupno svjetsko tržište osiguranja je prikupilo u 1998. god. premije u visini od 2.155 milijardi američkih dolara, od toga 1.264 milijardi na području osiguranja života (što predstavlja 59 procenata sve prikupljene premije) i 891 milijardu na području neživotnih osiguranja (ili 41 procenat sve prikupljene premije). Najviše premije se prikupi (gledano po "regijama") u Sjevernoj Americi, i to 36 procenata, slijede države Zapadne Evrope s 32 procenta i Japan s 21 procentom. Stanovnici Japana najviše potroše za premije osiguranja, jer premija osiguranja u «zemlji izlazećeg sunca» iznosi čak 12 procenata cjelokupnog BDP.

Toliko za ekonomski uvod, a sada na pravna pitanja. Prilog je naime namijenjen predstavljanju novog slovenačkog zakonodavstva koje se odnosi na osiguranje, gdje ima centralnu ulogu *Zakon o osiguranju* iz 2000. god., a isto tako su opisane bitne karakteristike ugovornog prava osiguranja (opće pravno uređenje, obavezna osiguranja, pomorska i avionska osiguranja), penzijska reforma i oporezivanje poslova osiguranja.

## **2. STATUSNO PRAVO OSIGURANJA: ZAKON O OSIGURANJU (2001)**

### **2.1. Općenito o novom *Zakonu o osiguranju***

Slovenija se više ili manje u cijelosti uskladila s pravnom regulativom Evropske unije s novim ***Zakonom o osiguranju – "Zzavar"*** (Službeni list RS, br. 13/00, 91/00 i 12/01 – odluka US), koji je stupio na snagu 3. marta 2000. god. Na osnovu zakona bilo je dosad donijetih ***devetnaest podzakonskih propisa*** (vidi ***Prilog br. 1***), koji nažalost prouzrokuju pravu birokratsku zbrku. Akti su često jedva više od prepisane zakonske odredbe, a osiguravajuća društva se utapaju u raznovrsnom izvještavanju i obavještavanju, jer moraju brinuti za ***više od četrdeset redovnih i posebnih izvještaja*** (na primjer o sedmičnom stanju i kvocijentu likvidnosti, stanju osiguravajuće-tehničkih rezervacija, poslovima u grupi osiguranja, sazivanju skupštine, imaocima dionica, itd.).

Zakon je u 364 člana (21 poglavlju) na sistematski zaokružen način uredio područje osiguranja u Republici Sloveniji. Uređenje je u najvećoj mogućoj mjeri preuzelo pravno ustrojstvo EU i tako omogućilo dalji razvoj ove izuzetno značajne privredne grane. Zakon mora obezbijediti pravne uslove, koji će omogućavati pouzdano djelovanje tržišta "produkata" (usluga) osiguranja i povjerenje ulagača (potencijalnih osiguravanih, potrošača) u tržište osiguranja. Zakon znači velik doprinos jedinstvenom finansijskom pravu, jer konačno

također osiguranje reguliše na sličan način kako je uređeno bankarstvo i tržište vrijednosnih papira.

Zakon se temelji na sljedećim **načelima** :

- **načelo javnosti djelovanja osiguranja:** svakom ulagaču odnosno potencijalnom osiguraniku moraju biti dostupni svi podaci o činjenicama i okolnostima, koje su značajne za formiranje odluke u pogledu ulaganja u produkte osiguranja;
- **načelo bezbjednog i brižnog poslovanja:** osiguravajuća društva, reosiguravajuća društva, pool-ovi, zastupnici i posrednici osiguranja moraju poslove na području tržišta osiguranja obavljati u interesu osiguranika u duhu uvjerenja da je potrošač “kralj”, i to s brižljivošću dobrog stručnjaka (profesionalca);
- **načelo ovlađivanja rizika:** radi dugoročnosti štednje, koja je karakteristična za investicije u produkte osiguranja života i značajnosti osiguranja s društveno-privrednog gledišta, izuzetno je značajno da je osiguravajuće društvo uvijek sposobno ispuniti sve obaveze, naročito one, koje proizilaze iz sklopljenih ugovora o osiguranju. Ovo je tako reći alfa i omega povjerenja osiguranika u osiguranje;
- **načelo nadzora:** nadzor nad osobama, koje se bave s osiguranjem, mora vršiti nadzorni organ s odgovarajućim nadležnostima, koje mu omogućavaju efikasno obavljanje nadzora u cilju obezbjeđivanja čvrstine (stabilnosti) i pouzdanog djelovanja osiguranja, kao i povjerenja ulagača (potencijalnih osiguranika) u tržište osiguranja. Na osnovu zakona bila je osnovana **Agencija za nadzor osiguranja** (u nastavku ćemo upotrebljavati također izraze “**agencija**” i “**nadzorni organ**”), koja je zamijenila Ured RS za nadzor osiguranja, koji je djelovao kao organ u sastavu Ministarstva financija. U budućnosti bi bilo potrebno unificirati nadzor nad berzno-posredničkim društvima odnosno tržištem vrijednosnih papira, bankama i osiguravajućim društvima, koji bi vršio samostalni i nezavisni organ (na primjer Agencija za nadzor finansijskih organizacija).

Koje su **bitne novine**, koje donosi novi *Zakon o osiguranju* u upoređenju sa nekadašnjim *Zakonom o osiguravajućim društvima* (Sl.I. RS, br. 64/94 i 35/95

- korek.)? Zakon omogućava osnivanje filijala stranih osiguravajućih kompanija i stranih zastupničkih i posredničkih društava, skida ograničenja u pogledu osnivanja društava-kćerki stranih osiguravajućih kompanija (ne zahtijeva više učešće najmanje jednog slovenačkog dioničara), skida ograničenja da moraju osiguravajuća društva reosigurati viškove opasnosti preuzetih u osiguranje kod reosiguravajućih društava sa sjedištem u Sloveniji i određuje mjerila za sticanje kvalificiranih udjela (10 procenata kapitala i više), te uslove za obavljanje funkcije člana uprave. Zakon znači usklađivanje s mjerilima evropskih direktiva u pogledu solventnog limita (minimalnog kapitala) i u pogledu vrednovanja, usklađenosti, vrste, raspršenosti i lokalizacije sredstava, koja služe kao pokriće osiguravajuće-tehničkih rezervacija.

Zakon također zahtijeva odvojeno upravljanje poslovima životnog i neživotnog (imovinskog) osiguranja, donosi novosti u pogledu nezavisnosti i drugih ovlaštenja nadzornika tržišta osiguranja (Agencije za kontrolu osiguranja), te nove odredbe u pogledu stečaja osiguravajućeg društva.

*Zakon o osiguranju* se primjenjuje za osiguravajuća društva, koja imaju sjedište u Republici Sloveniji, reosiguravajuća društva (osim ako nije u pojedinim slučajevima drukčije određeno) i osobe, koje na području Slovenije posreduju pri sklapanju osiguranja, koja pokrivaju opasnosti u Sloveniji. Isto tako se upotrebljava za Zavod za zdravstveno osiguranje Slovenije, Fond dodatnog penzijskog osiguranja i Društvo za osiguranje i financiranje izvoza Slovenije ako zakoni, koji uređuju poslovanje tih pravnih osoba, ne određuju drukčije.

U duhu budućeg članstva u Evropskoj uniji, zakon se proširuje na osiguravajuća društva, koja imaju sjedište na području država članica Evropske zajednice, koje djeluju u okviru Evropske unije (*osiguravajuća društva država članica*), i to u dva slučaja: (1) ako u Sloveniji osnuju **filijalu** ili (2) ako u Sloveniji ili drugoj državi članici Evropske zajednice sklapaju osiguranja, koja pokrivaju opasnosti na našem tlu (**neposredno obavljanje poslova osiguranja**). Druga mogućnost će doći u obzir tek nakon punopravnog učlanjenja Slovenije u Evropsku uniju odnosno, tačnije rečeno, u Evropsku zajednicu.

Naš zakon se također primjenjuje za **osiguravajuća društva, koja imaju sjedište u stranoj državi** (državi, koja nije članica EU), ako kod nas sklapaju ugovore o osiguranju ili na bilo koji način reklamiraju svoje usluge. Pri tome važi da je bio ugovor o osiguranju sklopljen u Sloveniji, također ako je ugovarač osiguranja (osiguratelj) fizička osoba, koja ima prebivalište na

području Slovenije, kada je bio ugovor o osiguranju sklopljen uz posredovanje profesionalnog posrednika ili savjetnika i to bez obzira na vrstu takvog posredovanja. Posebne odredbe važe za **švicarske osiguravajuće kompanije i njihove filijale**.

## **2.2. Direktive EU, na kojima se temelji slovenački zakon**

### **2.2.1. Osiguranja imovine**

Grupa osiguranja imovine odnosno “neživotnih” osiguranja (non-life insurance) je uređena sa tri generacije direktiva i njihovim dopunama za pojedina područja. Direktive su namijenjene postepenoj liberalizaciji protoka poslova osiguranja i formiranju unutarnjeg tržišta osiguranja.

**Prva direktiva o usklađenju zakona i propisa, koji uređuju obavljanje imovinskog osiguranja** (73/239/EEC) odnosi se na uslove za pristup na tržište osiguranja i obavljanje poslova imovinskog osiguranja. Direktiva propisuje uslove za dobivanje i

oduzimanje dozvole (licence osiguranja), kao i pravila o ovladavanju rizicima, koja se odnose naročito na obezbjeđivanje zajamčenog kapitala i drugih zahtjeva kapitala, formiranje osiguravajuće-tehničkih rezervacija i njihovo ulaganje. Direktiva između ostalog zahtijeva od država članica da osnivaju odnosno odrede organ, koji je nadležan za nadzor nad osnivanjem, poslovanjem i prestankom osiguravajućih društava; dopušta materijalni nadzor nad produktima osiguranja i financijski nadzor nad ispunjavanjem pravila o ovladavanju rizicima; uređuje djelovanje filijala osiguravajućih društava iz država nečlanica itd.

**Direktiva o uklanjanju prepreka pri slobodnom osnivanju na području imovinskog osiguranja** (73/240/EEC) dopunjava prethodnu direktivu, prije svega, kod prava slobodnog osnivanja osiguravajućih društava za imovinu na području druge države članice i obezbjeđivanja jednakih prava pri poslovanju kao što važe za domaća (domicilna) osiguravajuća društva.

**Direktiva o osiguranju pomoći osobama u poteškoćama, koja dopunjuje smjernicu 73/239/EEC za područje imovinskog osiguranja** (84/641/EEC) uređuje osiguranje pomoći osobama, koje zađu u poteškoće za vrijeme boravka u inostranstvu. Organizacije, koje imaju s osiguravajućim društvima sklopljene dogovore o pružanju konkretne pomoći osiguranicima, nisu osiguravajuća društva, i pružaju pomoć osobama u poteškoćama u novcu, zdravstvenim i tehničkim uslugama. Nadzorni organi članica su s tom

direktivom stekli ovlaštenje da provjeravaju tehničku i kadrovsku sposobnost tih preduzeća.

***Direktiva o kreditnom i kaucijskom osiguranju, koja dopunjava direktivu 73/239/EEC za područje imovinskog osiguranja*** (87/343/87) ukida mogućnost da bi pojedine države propisivale da mogu kreditna osiguranja obavljati samo specijalizirana osiguravajuća društva. S takvim osiguranjima mogu se sada baviti sva osiguravajuća društva, koja ispunjavaju uslove za obavljanje imovinskih osiguranja.

***(Druga) Direktiva o usklađenju zakona i propisa na području imovinskog osiguranja, koji omogućavaju efikasno izvođenje slobodnog obavljanja usluga i dopunjuje direktivu 73/239/EEC za područje imovinskog osiguranja*** (88/357/EEC), predstavlja prelazno rješenje pri formiranju unutarnjeg tržišta osiguranja i podsticanju slobodnog obavljanja tih usluga u okviru EU. ***Druga direktiva*** uvodi dva nadzorna režima, i to za velike opasnosti i masovne opasnosti. Kod *velikih opasnosti* direktiva ukida nadzor nad uslovima osiguranja i premijskim cjenovnicima, jer osiguranicima radi svog znanja i veličine nije potrebna posebna zaštita, koja važi za potrošače. Direktiva zadržava državni nadzor *masovnih opasnosti*, gdje su osiguranici fizičke osobe, mala i srednja preduzeća, koja nemaju znanja i pregled nad uslugama osiguranja. Nadzor nad osiguranjima te vrste je još uvijek u nadležnosti nadzornog organa države domaćina.

***Direktiva o osiguranju automobilske odgovornosti, koja dopunjuje smjernice 73/239/EEC i 88/357/EEC, koje uređuju imovinsko osiguranje*** (90/619/EEC), usklađuje odredbe o slobodnom osnivanju i obavljanju usluga na području osiguranja automobilske odgovornosti (osiguranja odštetne odgovornosti trećim licima u slučaju prouzrokovanja štete radi upotrebe motornog vozila) s cjelokupnim sistemom imovinskih osiguranja. Nadzorna ovlaštenja nad tim osiguranjima zadržava država članica, u kojoj je registrirano vozilo.

***(Treća) Direktiva o usklađenju zakona i propisa, koji uređuju imovinsko osiguranje i dopunjuje direktive 73/239/EEC i 88/357/EEC*** (92/49/EEC), skida sva ograničenja pri slobodnom protoku usluga osiguranja na području cijelokupne EU. ***Treća direktiva*** ukida nadzorni režim iz druge direktive i dosljedno uvodi unutarnje tržište osiguranja, koje se temelji na pravilu jedinstvene dozvole i nadzora matične države, koja je izdala dozvolu. Osiguravajuće društvo, koje je dobilo dozvolu od "svog" nadzornog organa, može obavljati poslove osiguranja u drugim državama članicama preko filijale ili bez pravnog prisustva kao slobodno obavljanje poslova osiguranja. Država

domaćin zadržava nadzor nad osiguravajućim društvom iz druge države članice samo na području obaveznih osiguranja u prometu i dopunskih zdravstvenih osiguranja.

### 2.2.2. Osiguranje života

Opće odredbe direktiva, koje se odnose na imovinska osiguranja, primijenjuju se također za životna osiguranja (*life insurance*), a tri generacije “životnih direktiva” uređuju pak posebnosti tih osiguranja.

***Prva direktiva za usklađenje zakona i propisa, koji uređuju obavljanje poslova životnog osiguranja*** (79/267/EEC) zahtijeva odvojeno obavljanje osiguranja života i imovine u odvojenim pravnim osobama, pri čemu dopušta da države članice uređuju nastavak poslovanja postojećih “kompozitnih” osiguravajućih društava pod strogo određenim uslovima odvojenog vođenja obje grupe osiguranja. Direktiva između ostaloga određuje vrste osiguranja života, kao što određuje također uslove za izdavanje i oduzimanje dozvole, pravila za formiranje zajamčenog kapitala, druge zahtjeve kapitala i nadzor nad formiranjem matematičkih rezervacija, te imovina, u koje se mogu te rezervacije ulagati.

***(Druga) Direktiva o usklađenju zakona i propisa, koji uređuju obavljanje poslova osiguranja života i odredbe o podsticanju slobodnog obavljanja poslova, koji dopunjuju direktivu 79/267/EEC*** (90/619/EEC), određuje uslove za slobodno obavljanje poslova osiguranja života na području cjelokupne EU, osnivanje filijala inostranih osiguravajućih društava i postupke nadzora nad njihovim poslovanjem.

Sadrži također nekoliko obligacijsko pravnih odredaba, koje inače spadaju u ugovorno osiguravajuće pravo.

***(Treća) Direktiva o usklađenju zakona i propisa, koji uređuju poslove osiguranja života i dopunjuje prvu 79/267/EEC i drugu direktivu 90/619/EEC*** (92/96/EEC) dosljedno liberalizira tržište osiguranja na području osiguranja života s uvođenjem načela jedinstvene dozvole i nadzora matične države. Između ostalog sadrži pravila o kvalificiranim udjelima u kapitalu osiguravajućih društava, osposobljenosti uprava, formiranju matematičkih rezervacija i ulaganju imovine osiguravajućih društava itd.



### 2.2.3. Zastupništvo i posredništvo osiguranja

**Direktiva o mjerama za podsticanje slobodnog osnivanja i slobodnog obavljanja poslova djelatnosti posrednika i zastupnika osiguranja, i prelazne mjere za te djelatnosti** (77/92/EEC) određuje uslove i način dobivanja dozvole za obavljanje poslova posrednika (*brockers*) i zastupnika (*agents*) osiguranja. Direktiva između ostaloga određuje pravila međusobnog priznavanja kvalifikacija, zahtijeva vođenje javnog registra izdatih dozvola, definiše posredničke i zastupničke poslove i odgovornost za njihovo poslovanje itd. U pripremi je nova direktiva, koja bi trebala biti usvojena 2002. godine i trebala bi omogućavati slobodno obavljanje usluga, te veći stepen zaštite potrošača.

**Preporuka Evropske komisije o posrednicima osiguranja** (92/48/EEC) predstavlja nadgradnju direktive i uvodi zahtjeve, koje može za sve posrednike i zastupnike osiguranja propisati pojedina država članica. Ti zahtjevi se upotrebljavaju pri međusobnom priznavanju kvalifikacija, svjedočanstava i certifikata u slučaju slobodnog osnivanja ili slobodnog obavljanja te djelatnosti na cjelokupnom području EU. Posrednik osiguranja mora osiguravniku otkriti pravne i ekonomske povezanosti s pojedinim osiguravajućim društvom, a isto tako mora sklopiti osiguranje profesionalne odgovornosti.

### 2.2.4. Računovodstvo

Računovodstvo u osiguranju uređuje **Direktiva o godišnjim računovodstvenim iskazima i konsolidiranim iskazima osiguravajućih društava** (91/674/EEC). Direktiva propisuje posebna računovodstvena pravila, koja moraju upotrebljavati osiguravajuća društva pri vođenju poslovnih knjiga i izradi računovodstvenih izvještaja. Osiguravajuća društva moraju uzimati u obzir sheme različitih bilansa, pravila vrednovanja stavki bilansa, pravila konsolidacije računovodstvenih iskaza, obavezu javnog objavljivanja iskaza s mišljenjem revizora, itd.

### 2.2.5. Grupe osiguranja

U 1998. godini bila je napokon usvojena **Direktiva o dodatnom nadzoru osiguravajućih društava u grupi osiguranja** (98/78/EEC), čija svrha je efikasan uvid u financijsko stanje osiguravajućeg društva, koje je povezano sa drugim osiguravajućim društvima, reosiguravajućim društvima, osiguravajućim ili mješovitim holdingom, tako da je osiguravajuće društvo ovladavajuće društvo ili pak zavisno društvo. Nadzorni organi imaju ovlaštenja

za dodatni nadzor nad grupom, utvrđivanje zahtjeva kapitala odnosno financijskih uslova grupe i sprečavanje eventualnih dvostrukih financijskih poluga (double gearing). Države članice moraju početi u cijelosti izvoditi zahtjeve direktive 1. januara 2001. godine.

### 2.2.6. Reosiguranje

Reosiguranje reguliše **Direktiva o uklanjanju prepreka pri slobodnom osnivanju i izvršavanju usluga reosiguranja i retrocesije** (64/225/EEC). Direktiva zabranjuje bilo kakva ograničenja pri slobodnom obavljanju reosiguranja na cjelokupnom području EU. Države članice mogu same uređivati obavljanje te djelatnosti uz potpuno uvažavanje odredaba *Rimskog ugovora*, koje se odnose na slobodan protok usluga. Radi prilično velikih razlika između pojedinih nacionalnih uređenja je u pripremi nova direktiva.

### 2.3. Vrste osiguranja, podgrupe i grupe

Zakon određuje **dvadesettri vrste osiguranja**, koje su razvrstane u **osam podgrupa osiguranja** i **dvije grupe osiguranja**. Vrste osiguranja su formirane s obzirom na glavne opasnosti (rizike), koje pokrivaju (npr. osiguranje nezgode, zdravstvena osiguranja, požarna osiguranja, osiguranja od odgovornosti i životna osiguranja). Osiguranja, koja udružuju osiguranja iz više vrsta, uključena su u podgrupe osiguranja (npr. osiguranja od nezgode i zdravstveno osiguranje, osiguranja motornih vozila, pomorska i transportna osiguranja) u dvije grupe osiguranja (imovinsko i osiguranje života).

Zakon posebno definiše reosiguranje, obavezna osiguranja u prometu i dopunska zdravstvena osiguranja. **Reosiguranje** je osiguranje viškova rizika iznad visine vlastitog samopridržaja, jednog osiguravajućeg društva kod drugog osiguravajućeg društva. **Obavezna osiguranja u prometu** su osiguranja, koja uređuje *Zakon o obaveznim osiguranjima u prometu* iz 1994. godine. **Dopunska zdravstvena osiguranja** su dobrovoljna zdravstvena osiguranja, koja pokrivaju razliku ili dio razlike između cjelokupnih troškova zdravstvenih usluga i troškova tih usluga, koje pokriva obavezno zdravstveno osiguranje po *Zakonu o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju* (1992). Ova osiguranja predstavljaju javni interes Republike Slovenije i vrše se po načelu međugeneracijske uzajamnosti. Sva osiguravajuća društva, koja vrše ova osiguranja su obavezno uključena u sheme izravnavanja za izravnavanje razlika u troškovima zdravstvenih usluga između osiguravajućih društava, koje proizilaze iz razlika u starosnoj strukturi, strukturi po spolu i strukturi teže oboljelih osiguranika portfelja pojedinih osiguravajućih društava. Poseban zakon bi trebao detaljnije urediti izvođenje kompenzacijskih shema.

## 2.4. Vršioi poslova osiguranja

### 2.4.1. Općenito

Osnovni vršilac poslova osiguranja je **osiguravajuće društvo** (insurance company), koje je zakonom određeno kao pravno lice sa sjedištem u Republici Sloveniji, koje je od nadzornog organa (Agencije za nadzor osiguranja) dobilo dozvolu za obavljanje poslova osiguranja. **Poslovi osiguranja** su prema *Zakonu o osiguranju* sklapanje i izvršavanje ugovora o osiguranju imovine i lica ili reosiguranju, osim obaveznih socijalnih osiguranja.

Riječ “zavarovalnica” (osiguravajuće društvo) dakle uključuje pored osiguravajućeg dioničkog društva i uzajamnog osiguranja također reosiguranje, pool osiguranja i reosiguranja i grupu osiguranja (na primjer holding osiguranja). Zakon je zato neprecizan, jer kaže da može biti “zavarovalnica” organizovana samo kao dioničko društvo ili društvo za uzajamno osiguranje, a reosiguranje samo kao dioničko društvo. U sudski registar ne smije se upisati naziv “zavarovalnica”, te izvedenka iz te riječi, ako pravno lice ne ispunjava uslove za obavljanje poslova osiguranja. Skoro sve odredbe zakona se upotrebljavaju također za reosiguravajuća društva, o čemu ćemo saznati nešto više u zadnjem poglavlju.

Osiguravajuća društva obično posluju preko centrale (*head office*) i **filijala** (*branch office*), koje su mjesno odvojene od sjedišta društva. **Filijale nisu pravna lica, mada se upisuju** u registar i smiju obavljati sve poslove, koje inače može obavljati društvo (član 31. *Zakona o privrednim društvima* – 1993). Posebne odredbe važe za filijale stranih osiguravajućih kompanija na području Slovenije (o tome će biti govora u okviru nadzora osiguranja).

Poslove osiguranja u okviru vrsta osiguranja, za koje su dobila dozvolu od nadležnog organa, mogu obavljati samo sljedeća pravna lica:

- **osiguravajuća društva sa sjedištem u Sloveniji** (uključujući reosiguravajuća društva, pool-ove, holdinge i sl.), koja su za obavljanje tih poslova dobila dozvolu od Agencije za nadzor osiguranja;
- **filijale stranih osiguravajućih kompanija**, koje su za obavljanje tih poslova dobile dozvolu od Agencije za nadzor osiguranja;

- **osiguravajuće kompanije iz država članica EU**, koje u skladu s našim zakonom osnuju filijale na području Slovenije odnosno su kod nas ovlaštene za neposredno obavljanje poslova osiguranja (što će biti moguće tek s danom punopravnog članstva u EU).

Osiguravajuće društvo smije obavljati samo poslove osiguranja, te poslove, koji su u direktnoj vezi s poslovima osiguranja kao npr. terminske poslove, posredovanje, "risk management"), i to u pojedinačnoj vrsti osiguranja ili podgrupi, a zajedno ih može obavljati samo u grupi osiguranja života ("**životno**" **osiguravajuće društvo** – *life insurance company*) ili osiguranja imovine ("**imovinsko**" **osiguravajuće društvo** – *non life insurance company*). Izuzetak važi za osiguravajuće društvo, koje se pored životnih osiguranja bavi također s osiguranjem od nezgoda i zdravstvenim osiguranjima, ako se za ova osiguranja upotrebljavaju slične tabele vjerovatnoće i obračuni kao za osiguranja života. "Životno" osiguravajuće društvo može obavljati također djelatnost upravljanja penzijskim fondovima prema *Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju* (1999), ako ispunjava uslove, koje određuje navedeni zakon.

Osiguravajuće poslove sklapanja reosiguranja može obavljati samo **reosiguravajuće društvo**, i to u obje grupe osiguranja.

Konačno moramo pomenuti da može osiguravajuće društvo, koje je dobilo dozvolu za obavljanje poslova osiguranja u jednoj ili više vrsta osiguranja imovine, pod određenim uslovima (ako se radi na primjer o opasnosti, koja je od pomoćnog značaja u odnosu na glavnu opasnost, za koju je osiguravajuće društvo dobilo dozvolu) **obavljati poslove osiguranja također u vrstama osiguranja imovine, za koje nije dobilo dozvolu** (član 14. stav 8. *Zakona o osiguranju*).

## 2.4.2. Osiguravajuće dioničko društvo

### 2.4.2.1. Pojam

**Dioničko društvo** (*limited company, stock-holding company, share-holding company*) je privredno najznačajnija varijanta društava kapitala, za koju je karakteristično da je imovina društva odvojena od privatne, odnosno lične imovine ulagača kapitala – dioničara (Puharič). Zato ne iznenađuje što je ovaj pravno-organizacijski oblik prevladavajući također na području osiguranja, naročito na slovenačkom tržištu osiguranja. *Zakon o osiguranju* ga uređuje u članovima 15. do 35.

**Osiguravajuće dioničko društvo** je definisano kao dioničko društvo, koje dobija dozvolu Agencije za nadzor osiguranja za obavljanje poslova osiguranja. Također za takvo specifično društvo se primijenjuju odredbe **zakona o privrednim društvima** (na primjer opće odredbe, odredbe o firmi, sjedištu, zastupanju, poslovnoj tajni i zabrani konkurencije, sudskom registru, poslovnim knjigama i godišnjem izvještaju, dioničkom društvu, povezanim društvima, privrednom interesnom udruženju, spajanju i transformaciji društava), ako nije drukčije propisano *zakonom o osiguranju*. Tipične specifičnosti osiguravajućih dioničkih društava su na primjer obavezni nadzorni odbor i najmanje dvočlana uprava.

#### 2.4.2.2. Osnovni kapital i dionice

Tako kao ostala dionička društva može i osiguravajuće dioničko društvo osnivati **najmanje pet fizičkih odnosno pravnih osoba** (osnivači), koji donose statut.

**Najniži iznos osnovnog kapitala** osiguravajućeg dioničkog društva je jednak visini zajamčenog kapitala (na primjer 320 miliona za “životno” osiguravajuće društvo i 160 miliona za imovinsko), o čemu će biti govora kasnije u okviru upravljanja rizikom.

**Dionice** osiguravajućeg dioničkog društva mogu glasiti samo na ime (**nominalne dionice**) i moraju biti u cijelosti uplaćene u novcu prije upisa osnivanja odnosno povećanja osnovnog kapitala osiguravajućeg dioničkog društva u sudski registar. Dozvoljeno je dakle **samo istovremeno (simultano) osnivanje**. Dionice osiguravajućeg društva moraju biti izdate u **nematerijaliziranom obliku** u skladu sa *Zakonom o nematerijaliziranim vrijednosnim papirima* iz 1999. godine. Prava iz nematerijaliziranih papira upisuju se u centralni registar, koji vodi posebno Klirinško depotno društvo, osnovano prema *Zakonu o tržištu vrijednosnih papira* (1999).

#### 2.4.2.3. Kvalificirani udjeli

*Zakon o osiguranju* pravi razliku između učešća u drugoj osobi i kvalificiranog udjela. Pojedina osoba **učestvuje u drugoj osobi**, ako je posredno ili neposredno imalac poslovnog udjela, dionica odnosno drugih prava, na osnovu kojih učestvuje kod upravljanja druge osobe odnosno u kapitalu druge osobe sa najmanje **20 procentnim** udjelom. **Kvalificirani udio** je pak posredno ili neposredno posjedovanje

poslovnog udjela, dionica odnosno drugih prava, na osnovu kojih imalac stiče **10 procentni** udio prava glasanja ili udjele u kapitalu određene pravne osobe.

Za dobivanje dionica osiguravajućeg društva, na osnovu kojih osoba (kvalificirani nosilac) posredno ili neposredno **dostigne ili prestigne** kvalificirani udio u osiguravajućem društvu, potrebna je **dozvola Agencije za nadzor osiguranja za dobivanje kvalificiranog udjela**. Isto tako je potrebna dozvola za svako dalje dobivanje dionica osiguravajućeg društva, na osnovu kojih dostigne ili prestigne granicu od **20, 33 ili 50 procenata** udjela prava glasanja ili udjela u kapitalu osiguravajućeg društva, ili na osnovu kojih osoba postane ovladajuće društvo osiguravajuće kompanije (pretpostavlja se da je ovladajuće društvo pravna osoba, koja ima većinski udio u osiguravajućem društvu). Ako namjerava kvalificirani imalac otuđiti dionice tako da bi se njegov **udio smanjio** ispod granice za koju je dobio dozvolu, mora o tome **obavijestiti** Agenciju za nadzor osiguranja.

Ako je budući kvalificirani imalac osiguravajuće društvo države članice EU, odnosno strana osiguravajuća kompanija, mora uz zahtjev za izdavanje dozvole za dobivanje kvalificiranog udjela priložiti također saglasnost odnosno mišljenje nadležnog nadzornog organa.

Budući kvalificirani imalac mora uz zahtjev za izdavanje dozvole za dobivanje kvalificiranog udjela priložiti sljedeće isprave:

- izvod iz sudskog registra odnosno drugog odgovarajućeg javnog registra;
- izvod dioničara iz knjige dioničara odnosno (ako su bile izdate dionice na donosioca) ovjeren prepis notarskog zapisa prisutnih na skupštini; za dioničare, koji su strana pravna lica, potrebno je isprave prezentirati u ovjerenom prijevodu;
- računovodstvene iskaze za zadnje dvije poslovne godine;
- spisak osoba, koje su *povezane* sa budućim kvalificiranim imalcem, s opisom načina povezanosti (npr. bračni drugovi, djeca, pravne osobe u koncernu).

Agencija za nadzor osiguranja **odbacuje zahtjev** za izdavanje dozvole u sljedećim slučajevima:

- ako bi moglo biti radi djelatnosti ili poslova, koje obavlja budući kvalificirani imalac ili s njim povezane osobe, odnosno radi

postupanja, koja je učinio budući kvalificirani imalac ili s njim povezane osobe, ugroženo poslovanje osiguravajućeg dioničkog društva u skladu s pravilima o savlađivanju rizika;

- ako bi moglo biti radi djelatnosti ili poslova, koje obavlja budući kvalificirani imalac ili s njim povezane osobe, odnosno načina povezanosti između tih osoba, onemogućeno odnosno bitno otežano vršenje nadzora nad osiguravajućim dioničkim društvom;
- ako je uz uzimanje u obzir propisa države stranog budućeg kvalificiranog imalca, odnosno uz uzimanje u obzir prakse države te osobe, pri primjeni i izvršavanju tih propisa vjerovatno da će biti ometano odnosno bitno otežano vršenje nadzora u skladu s odredbama *zakona o osiguranju*.

Ako neko stekne kvalificirani udio bez dozvole agencije, **nema prava glasanja** za nedozvoljeni višak dionica. Na primjer, ako je trgovačko preduzeće dobilo dozvolu za kupovinu 10 procentnog kapitalskog udjela osiguravajućeg društva, a kasnije je kupilo još 15 procenata bez dozvole, ima pravo glasanja samo za 19 procentni udio, a ne i za razliku u visini od 6 procenata. Ova "neostvarena" prava glasanja za period dok imalac iz ovih dionica nema prava glasanja, dodaju se pravima glasanja drugih dioničara osiguravajućeg dioničkog društva u srazmjeru s njihovim učešćem u osnovnom kapitalu osiguravajućeg dioničkog društva, tako da imalac pri glasanju učestvuje samo s udjelom dionica, s kojim ne krši zakon.

U određenim slučajevima može Agencija za nadzor osiguranja **oduzeti dozvolu** za sticanje kvalificiranog udjela, i to:

- ako je bila dozvola dobivena uz navođenje neistinitih podataka;
- ako je radi djelatnosti ili poslova, koje obavlja kvalificirani imalac ili s njim povezane osobe, odnosno radi postupanja, koja je učinio kvalificirani imalac ili s njim povezane osobe, ugroženo poslovanje osiguravajućeg dioničkog društva u skladu s pravilima o savlađivanju rizika;
- ako je radi djelatnosti ili poslova, koje obavlja kvalificirani imalac ili s njim povezane osobe, odnosno načina povezanosti među tim osobama, onemogućeno odnosno bitno otežano obavljanje nadzora nad osiguravajućim dioničkim društvom;

- u slučaju stranog kvalificiranog imalaca: ako je uz uzimanje u obzir propisa države te osobe odnosno uz uzimanje u obzir prakse države te osobe pri upotrebi i izvršavanju tih propisa vjerovatno da će biti ometano odnosno bitno otežano vršenje nadzora;
- ako kvalificirani imalac očito krši obaveze izvještavanja odnosno drukčije očito ometa vršenje nadzora nad grupom osiguravajućih društava.

Imalac kvalificiranog udjela gubi prava glasanja iz dionica, na osnovu kojih je njegov udio pri glasanju veći od 10 procenata, s pravosnažnošću rješenja o oduzimanju dozvole za sticanje kvalificiranog udjela.

#### 2.4.2.4. Uprava

Kao što je rečeno, za osiguravajuća dionička društva važi stroži zakonski zahtjev da mora imati uprava (*Board of Management*) **najmanje dva člana**, koji zajedno zastupaju i predstavljaju osiguravajuće društvo u pravnom prometu. Članove uprave (*Members of the Board*) i predsjednika (*General Manager, Chief Executive Officer – CEO*) imenuje nadzorni odbor za period od najviše pet godina, uz mogućnost neograničenog ponovnog imenovanja. Članovi uprave moraju biti u osiguravajućem dioničkom društvu u radnom odnosu na **neodređeno vrijeme i puno radno vrijeme**. Ova zakonska odredba je možda suviše stroga, jer su tako onemogućeni brojni stručnjaci, koji bi na primjer mogli učestvovati u upravi osiguravajućeg društva do trećine radnog vremena ili po ugovoru na određeno vrijeme. Niti jedan član odnosno prokurista ne smije biti ovlašten za samostalno zastupanje osiguravajućeg dioničkog društva za cjelokupan obim poslova iz djelatnosti osiguravajućeg društva. U praksi su područja među članovima uprave podijeljena s poslovniciima o radu uprava, a potpis oba odnosno svih članova uprave na ispravama je potreban samo kod naročito značajnih poslova.

*Zakon o privrednim društvima* omogućava da osiguravajuće društvo statutom predvidi **zamjenika člana uprave** (*Deputy Member of Board of Management*), za kojeg važe isti uslovi, prava i dužnosti kao za članove uprave. U načelu glasa odnosno suodlučuje u odsustvu pojedinog člana uprave.

Razumljiva je odredba zakona da mora najmanje jedan član uprave osiguravajućeg društva vladati **slovenačkim jezikom**, što ne možemo tvrditi u pogledu nebuloznog zahtjeva da mora imati najmanje jedan član uprave u Sloveniji “**središte ostvarivanja svojih životnih interesa**”. Uprava ne smije voditi poslove iz inostranstva, nego mora upravljati poslovanjem u Sloveniji.



Mada *Zakon o sudjelovanju radnika pri upravljanju* iz 1993. godine određuje da društvo, gdje je zaposleno više od 500 radnika, ima radničkog direktora, kojeg predlaže u upravu društva savjet radnika, **radnički direktor u osiguravajućem dioničkom društvu** ne može biti član uprave tog osiguravajućeg dioničkog društva. Odredba je trenutno “zaleđena”, jer će njenu zakonitost preispitati ustavni sud.

Za člana uprave osiguravajućeg dioničkog društva može biti imenovana osoba, koja je **odgovarajuće stručno osposobljena i ima karakteristike i iskustva potrebna za vođenje poslova osiguravajućeg društva**. Ovaj uslov je ispunjen, ako ima kandidat dovoljna teoretska i praktična znanja za vođenje poslova osiguranja odnosno najmanje četverogodišnje iskustvo u vođenju poslova osiguravajućeg društva ili preduzeća uporedive veličine i djelatnosti kao osiguravajuće društvo odnosno drugih uporedivih poslova. S obzirom na druge stroge odredbe zakona opet nije logično, zašto ne zahtijeva univerzitetsko obrazovanje i znanje najmanje jednog stranog jezika, što je od ključnog značaja za vrhunski rad u osiguravajućem društvu. Drugi uslov za člana uprave je da nije bio pravosnažno neuslovno osuđen na kaznu zatvora više od tri mjeseca, koja još nije izbrisana.

Svaki (potencijalni) član uprave mora dobiti **dozvolu Agencije za nadzor osiguranja za obavljanje funkcije člana uprave dioničkog društva za osiguranje**. Ako je pravna osoba podnijela zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja, postupak odlučivanja o dozvoli za obavljanje funkcije člana uprave spaja se sa postupkom odlučivanja o dozvoli za obavljanje poslova osiguranja. Kandidat mora uz zahtjev za izdavanje dozvole priložiti dokaze o ispunjavanju navedenih zakonskih uslova. Agencija može odlučiti da mora kandidat u postupku odlučivanja o dozvoli obaviti **prezentiranje vođenja poslova** osiguravajućeg dioničkog društva. Agencija **izdaje dozvolu**, ako na osnovu dokaza i prezentiranja zaključi da kandidat ispunjava uslove za člana uprave osiguravajućeg dioničkog društva. **Zahtjev za izdavanje dozvole odbija**, ako iz podataka proizlazi da bi moglo biti radi djelatnosti ili poslova, koje osoba obavlja, odnosno radi postupaka, koja je osoba učinila, ugroženo poslovanje osiguravajućeg dioničkog društva u skladu s pravilima o upravljanju rizikom rizika.

U slučaju da je osoba već dobila dozvolu za obavljanje funkcije člana uprave u određenom osiguravajućem društvu, mora prije imenovanja za obavljanje te funkcije u **drugom osiguravajućem društvu** od agencije dobiti **dozvolu za imenovanje**. Ovdje također može agencija zahtijevati prezentiranje

vođenja poslova, ali nije potrebno dostaviti dokaze o ispunjavanju zakonskih uslova.

Agencija članu uprave **oduzima dozvolu**, ako je bila dobivena uz navođenje neistinitih podataka i u slučaju da član uprave teže krši svoje zakonom određene dužnosti člana uprave. Ako je bio protiv člana uprave pokrenut postupak za oduzimanje dozvole za obavljanje funkcije člana uprave radi kršenja, radi kojih je bio nad osiguravajućim dioničkim društvom pokrenut postupak za oduzimanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja, može Agencija za nadzor osiguranja spojiti oba postupka.

Posao na vodećim mjestima u osiguravajućem društvu je naravno dobro plaćen i od prestižnog je značaja, ipak imaju članovi uprave brojne izuzetno **složene zadatke i zakonske obaveze**. Pri vođenju poslova moraju postupati s brižnošću savjesnog i poštenog privrednika i čuvati poslovne tajne osiguravajućeg društva. Moraju obezbjediti (1) poslovanje osiguravajućeg dioničkog društva u skladu s pravilima o upravljanju rizikom, koje određuje *zakon o osiguranju*, podzakonski propisi i drugi propisi, koji uređuju poslovanje osiguravajućeg dioničkog društva, (2) praćenje rizika, kojim je izloženo osiguravajuće društvo pri poslovanju, i praćenje odgovarajućih mjera, s kojima upravlja rizikom, (3) organizaciju sistema unutarnjih kontrola na svim područjima poslovanja osiguravajućeg dioničkog društva i unutarnju reviziju, kao i njihovo djelovanje u skladu s novim zakonodavstvom s područja osiguranja, i (4) vođenje poslovnih i drugih knjiga, te poslovne dokumentacije, sastavljanje knjigovodstvenih dokumenata, vrednovanje knjigovodstvenih stavki, sastavljanje računovodstvenih i drugih izvještaja, te izvještavanje odnosno obavještavanje Agencije za nadzor osiguranja.

Članovi uprave **solidarno odgovaraju** osiguravajućem dioničkom društvu za štetu, koja je nastala kao posljedica kršenja njihovih dužnosti, osim ako dokažu, da su pošteno i savjesno ispunjavali svoje obaveze. Pitanje je, da li bi mogao jedan od članova uprave izbjeći odgovornost samo time što bi se uzdržao pri glasanju o spornom prijedlogu ili čak glasao protiv tog prijedloga. Brižljivost, poštenje i savjesnost po svoj prilici diktiraju njegovu ostavku na mjesto člana uprave, ako je uvjeren u neispravnost ili čak štetnost određene odluke uprave.

Jedna od ključnih dužnosti uprave osiguravajućeg dioničkog društva je da mora u nekim slučajevima odmah **pismeno obavijestiti nadzorni odbor** osiguravajućeg dioničkog društva o nastalim problemima. To mora učiniti: (1) ako je ugrožena likvidnost ili solventnost osiguravajućeg dioničkog društva, (2) ako nastupe razlozi za prestanak ili oduzimanje dozvole za obavljanje

poslova osiguranja odnosno zabrana obavljanja pojedinih poslova osiguranja, i (3) ako se finansijski položaj dioničkog društva promijeni tako da osiguravajuće dioničko društvo ne dostiže minimalan kapital.

***Dužnost obavještanja važi također za pojedinačnog člana uprave***, koji mora bez odlaganja pismeno obavijestiti nadzorni odbor o imenovanju i prestanku njegove funkcije u nadzornim organima drugih pravnih lica, kao i o pravnim poslovima, na osnovu kojih je direktno ili indirektno on sam odnosno njegov uži član porodice dobio dionice odnosno poslovne udjele pravnog lica, na osnovu kojih član uprave zajedno s njegovim užim članovima porodice u tom pravnom licu dostiže ili prestiže kvalificirani udio, odnosno njihov udio se smanji ispod granice kvalificiranog udjela.

#### **2.4.2.5. Skupština**

Također dioničari osiguravajućeg društva ostvaruju svoja prava u predmetima društva na skupštini dioničara (*Assembly of Stockholders*). Skupština između ostalog odlučuje o raspodjeli dobiti na prijedlog uprave i na osnovu mišljenja nadzornog odbora, o godišnjem izvještaju na prijedlog uprave i na osnovu mišljenja nadzornog odbora imenovanju i opozivu članova nadzornog odbora, izmjenama statuta, imenovanju revizora, mjerama za povećanje i smanjenje kapitala itd. Skupština se saziva barem mjesec dana prije dana zasjedanja skupštine, i to putem sredstava javnog informisanja (na primjer u Službenom listu RS, Delu). Pri sazivanju skupštine objavi se dnevni red, koji mora uključivati prijedloge za praćenje odluka. U skupštini uzimaju učešće također članovi uprave i nadzorni odbor, kao i notar, koji vodi notarski ovjeren zapisnik o zasjedanju.

#### **2.4.2.6. Nadzorni odbor**

Svako osiguravajuće dioničko društvo mora imati ***najmanje tročlani nadzorni odbor*** (*Board of Directors, Supervisory Board*), koji bira skupština dioničara. Za člana nadzornog odbora osiguravajućeg dioničkog društva ***ne može biti imenovana osoba***, (1) koja je povezana s pravnim osobama, u kojima ima osiguravajuće dioničko društvo više od pet procentni udio prava glasanja ili udio u njihovom osnovnom kapitalu, i (2) koja je član nadzornog odbora ili uprave u drugom osiguravajućem društvu. Poslednje ograničenje ne važi za osobe, koje su članovi nadzornog odbora odnosno uprave ***nadređenog osiguravajućeg društva u grupi osiguravajućih društava*** (o nadređenim društvima ćemo govoriti kasnije – član 144. zakona o osiguranju).

Iz *Zakona o privrednim društvima* između ostalog još proizilazi da član nadzornog odbora ne može biti član uprave tog osiguravajućeg društva, član nadzornog odbora više od tri društva i osoba, koja ne može biti član uprave. Za člana nadzornog odbora može biti izabrana samo poslovno neograničeno sposobna fizička osoba.

*Zakon o sudjelovanju radnika pri upravljanju* propisuje da mora imati nadzorni odbor društva, gdje je zaposleno do 1000 radnika, najmanje jednu trećinu **predstavnika radnika**, a u društvu sa više od 1000 radnika najmanje polovinu tih predstavnika. *Zakon o osiguranju* sadrži specijalnu odredbu da moraju imati osiguravajuća dionička društva najmanje jednog i do jedne trećine članova nadzornog odbora tog društva, koji su predstavnici radnika, ipak praktično nemaju nikakvih nadležnosti, jer u većini slučajeva ne sudjeluju pri odlučivanju nadzornog odbora. Također ova odredba je privremeno neupotrebljiva, jer će o njenoj zakonitosti odlučivati ustavni sud.

Nadzorni odbor **nadzire** vođenje poslova osiguravajućeg društva, pri čemu može pregledavati i provjeravati njegove knjige, te dokumentaciju, blagajnu, pohranjene vrijednosne papire i zalihe robe, te druge stvari, a može također sazvati skupštinu. Treba naglasiti da uprava ne može prenijeti vođenje poslova na nadzorni odbor. Pored tih nadležnosti, koje određuje *zakon o privrednim društvima*, nadzorni odbor dioničkog društva ima također dodatne nadležnosti, koje su mnogo šire i složenije nego u većini drugih privrednih društava. Nadzorni odbor naime **daje saglasnost upravi** na određivanje poslovne politike osiguravajućeg dioničkog društva, njegovog financijskog plana, organizacije sistema unutarnjih kontrola i okvirnog godišnjeg programa rada unutarnje revizije, a odlučuje također o drugim stvarima, određenim *zakonom o osiguranju*.

Članovi nadzornog odbora osiguravajućeg dioničkog društva **solidarno odgovaraju** osiguravajućem društvu za štetu, koja je nastala kao posljedica neizvršavanja **njihovih dužnosti**, osim ako dokažu da su pošteno i savjesno ispunjavali svoje dužnosti. Nadgledati moraju primjerenost postupaka i efikasnost djelovanja unutarnje revizije, kao i razmatrati konstatacije Agencije za nadzor osiguranja, poreske inspekcije i drugih nadzornih organa u postupcima nadzora nad osiguravajućim dioničkim društvom. Provjeravati moraju godišnje i ostale financijske izvještaje i o tome izraditi obrazloženo mišljenje. Na skupštini dioničara su dužni obrazložiti svoje mišljenje o godišnjem izvještaju unutarnje revizije i mišljenje o godišnjem izvještaju uprave.

Kao što mora član uprave obavijestiti nadzorni odbor, slično mora član ovog posljednjeg bez odlaganja obavijestiti **Agenciju za nadzor osiguranja** o (1) imenovanju i prestanku njegove funkcije u upravnim i nadzornim organima drugih pravnih lica i (2) pravnim poslovima, na osnovu kojih je posredno ili neposredno sam odnosno članovi njegove uže porodice, stekao dionice odnosno poslovne udjele pravne osobe, na osnovu kojih član nadzornog odbora zajedno s njegovim užitim članovima porodice u toj pravnoj osobi dostigne ili prestigne kvalificirani udio odnosno smanji se njihov udio ispod limita kvalificiranog udjela. Pošto zakon ne zahtijeva pismenu obavijest, može se zaključiti da je takva informacija moguća također putem telefona ili lično.

#### **2.4.2.7. Redovna likvidacija osiguravajućeg dioničkog društva**

Skupština osiguravajućeg dioničkog društva može donijeti **odluku o prestanku osiguravajućeg dioničkog društva**, a može također **promijeniti djelatnost**, tako da osiguravajuće dioničko društvo više ne obavlja poslove osiguranja. O tome mora uprava obavijestiti Agenciju za nadzor osiguranja i to narednog dana nakon donošenja odluke. Agencija na osnovu obavijesti izdaje rješenje, s kojim ograniči važenje dozvole za obavljanje poslova osiguranja na poslove, koji su potrebni za izvršenje likvidacije osiguravajućeg dioničkog društva, i odredi u kojem obimu se za osiguravajuće dioničko društvo u likvidaciji primjenjuju pravila o savlađivanju rizika. Nakon početka likvidacije može osiguravajuće dioničko društvo obavljati samo još one poslove osiguranja, koji su određeni s rješenjem.

Ako skupština osiguravajućeg društva odluči da treba društvo djelovati dalje, može ponovo početi obavljati poslove osiguranja samo pod uslovom da ponovo dobije dozvolu za obavljanje poslova osiguranja, koju je potrebno priložiti uz prijedlog za upis odluke u sudski registar.

Za likvidacijskog upravitelja osiguravajućeg dioničkog društva može biti imenovana samo fizička osoba, koja ispunjava uslove za imenovanje za člana uprave osiguravajućeg dioničkog društva.

#### **2.4.3. Skupina osiguravajućih društava**

##### **2.4.3.1. Definicija**

Jednu od značajnih novosti, koje donosi *Zakon o osiguranju* na osnovu direktive EU, predstavljaju odredbe, koje uređuju skupinu osiguravajućih društava i nadzor nad osiguravajućim društvima, koja su u toj skupini (članovi 143. do 151.). **Skupina osiguravajućih društava** (*insurance group*) postoji,

kada je osiguravajuće društvo ili osiguravajući odnosno miješani osiguravajući holding sa sjedištem u Republici Sloveniji nadređeno društvo (nadređeno osiguravajuće društvo, osiguravajući odnosno miješoviti osiguravajući holding), jednom ili većim osiguravajućim društvima sa sjedištem u Sloveniji ili državi članici EU (podređena osiguravajuća društva).

**Osiguravajući holding** je pravno lice, koje nije osiguravajuća kompanija i kojem su podređene isključivo odnosno pretežno osiguravajuća društva odnosno reosiguravajuća društva, pri čemu za ocjenjivanje pretežno podređenih društava nije odlučujući njihov broj, nego visina kapitala, knjigovodstvena vrijednost udjela i druga privredna mjerila. **Mješoviti osiguravajući holding** je pak definisan kao pravno lice, koje nije osiguravajuće društvo i kojem je podređeno najmanje jedno osiguravajuće društvo.

Osiguravajuća kompanija ili osiguravajući odnosno mješoviti osiguravajući holding računa se kao **nadređeno društvo**, ako u podređenim osiguravajućim društvima:

- posredno ili neposredno većinski učestvuje (za **posredno učešće** računa se učešće preko neposrednog imaoca udjela kapitala odnosno prava glasanja, pri kojem nadređeno društvo učestvuje sa najmanje 20 procentnim udjelom u kapitalu odnosno pravima glasanja: ako ima na primjer osiguravajuće društvo A u holdingu 20 procenata kapitala, a ovaj ima u osiguravajućem društvu B 51 procentni udio kapitala, onda A u B posredno učestvuje s 51 procentom);
- ima posrednu ili neposrednu većinu prava glasanja;
- ima pravo imenovati većinu članova uprave ili nadzornog odbora;
- ima pravo izvršavati prevladavajući utjecaj;
- stvarno izvršava prevladavajući utjecaj;
- ima na osnovu ugovora s jednim ili više drugih dioničara odnosno članova društva zavisnog društva pravo izvršavati njihova prava glasanja, tako da ima zajedno sa vlastitim pravima glasanja većinu, potrebnu za imenovanje većine članova uprave odnosno nadzornog odbora.

Skupina osiguravajućih društava postoji također, ako ima osiguravajući odnosno mješoviti osiguravajući holding sjedište u državi članici, te je financijskom holdingu podređena najmanje jedno osiguravajuće društvo sa sjedištem u Republici Sloveniji. Na drugoj strani ne smatra se nadređenim osiguravajuće društvo sa sjedištem u Republici Sloveniji, koje je istovremeno podređeno drugom osiguravajućem društvu sa sjedištem u Republici Sloveniji.

Agencija za nadzor osiguranja vrši nadzor kako nad osiguravajućim društvom, koje je u skupini osiguravajućih društava, tako i nad osiguravajućim holdingom, mješovitim osiguravajućim holdingom i licima, u kojima učestvuje osiguravajuće društvo odnosno, koja imaju učešće u osiguravajućem društvu sa sjedištem u Sloveniji odnosno državi članici EU.

#### **2.4.3.2. Obaveze osiguravajućeg društva u skupini osiguravajućih društava**

Osiguravajuća društva u skupini osiguravajućih društava moraju nadređenom osiguravajućem društvu, osiguravajućem odnosno mješovitom osiguravajućem holdingu **dostavljati sve podatke i informacije**, koje su mu potrebne za ispunjavanje obaveza prema Agenciji za nadzor osiguranja odnosno prema nadzornom organu u državi članici EU u vezi s nadzorom nad skupinom osiguravajućih društava. Ova osiguravajuća društva moraju također obezbijediti odgovarajuće postupke unutarnjeg nadzora nad pravilnošću pomenutih podataka i informacija. Agencija mora na zahtjev nadzornog organa države članice EU obaviti pregled poslovanja osiguravajućeg društva radi provjere podataka i informacija, koje su nadležnom nadzornom organu te države članice potrebni za vršenje nadzora nad skupinom osiguravajućih društava.

Osiguravajuće društvo u skupini osiguravajućih društava, mora **izvještavati Agenciju za nadzor osiguranja o značajnim poslovima**, koji su sklopljeni u grupi osiguravajućih društava odnosno obavljani između osiguravajućeg društva i sljedećih lica: (1) pravnih lica, koja su osiguravajućem društvu podređena društva, (2) pravnih lica, koja su osiguravajućem društvu nadređena društva, (3) pravnih lica, koja su podređena tim nadređenim društvima, te (4) fizičkih lica, koja učestvuju u (a) osiguravajućem društvu odnosno pravnim licima, u kojima ima osiguravajuće društvo učešća; (b) pravnih lica, koja učestvuju u osiguravajućem društvu i (c) pravnih lica, koja imaju učešća u pravnim licima, koja imaju učešća u osiguravajućem društvu. Osiguravajuće društvo mora odmah obavještavati agenciju o svim

činjenicama i okolnostima, koje su značajne za prosuđivanje da li se radi o skupini osiguravajućih društava. U posebnom dodatku uz godišnji izvještaj dužno je otkriti podatke o podređenim odnosno nadređenim društvima u skupini osiguravajućih društava.

Kao **značajniji poslovi** računaju se naročito zajmovi i krediti; garancije i drugi poslovi, radi kojih nastanu vanbilansne obaveze; pravni poslovi, čiji predmet su investicije u vrijednosne papire, druge financijske instrumente odnosno nekretnine, i drugi pravni poslovi, koji značajnije utječu na izračunavanje prilagođenih zahtjeva kapitala.

Svrha izvještavanja o poslovima u skupini osiguravajućih društava je osiguravanje nadzora nad izvođenjem poslova u skupini osiguravajućih društava po normalnim tržišnim uslovima. Agencija za nadzor osiguranja može radi provjeravanja ispravnosti podataka o poslovima u skupini osiguravajućih društava izvršiti pregled poslovanja nabrojanih osoba. Pregled poslovanja isto tako izvršava na zahtjev nadzornog organa države članice EU, i to radi provjeravanja ispravnosti podataka o poslovima u skupini osiguravajućih društava, koje nadležni nadzorni organ te države članice treba za obavljanje nadzora nad skupinom osiguravajućih društava.

#### **2.4.3.3. Prilagođeni zahtjevi kapitala za nadređena osiguravajuća društva i osiguravajuće holdinge**

Nadređeno osiguravajuće društvo u skupini osiguravajućih društava i osiguravajući holding mora izračunavati također prilagođene zahtjeve kapitala i izraditi godišnji izvještaj o prilagođenim zahtjevima kapitala, te o tome izvještavati Agenciju za nadzor osiguranja. Podređena osiguravajuća društva i podređeni osiguravajući holding-i moraju nadređenom osiguravajućem društvu u skupini osiguravajućih društava odnosno nadređenom osiguravajućem holdingu dostavljati sve podatke, koji su potrebni nadređenom osiguravajućem društvu odnosno nadređenom osiguravajućem holdingu za izračunavanje prilagođenih zahtjeva kapitala.

Za **revidiranje** godišnjeg izvještaja o prilagođenim zahtjevima kapitala nadređenog osiguravajućeg društva i osiguravajućeg holdinga smislaono se primijenjuju odredbe *zakona o osiguranju*, koje uređuju revidiranje (čl. 167. do 171.)



#### 2.4.4. Društvo za uzajamno osiguranje

**Društvo za uzajamno osiguranje** odnosno **uzajamno osiguravajuće društvo** (*mutual insurance company*) je najstariji pravnoorganizacijski oblik za obavljanje poslova osiguranja, koji je poseban i karakterističan za obavljanje tih poslova, te prilično proširen u drugim evropskim državama (Mežnar). Njegovo djelovanje je slično načelima zadrugarstva, jer je osnovna razlika između osiguravajućeg dioničkog društva i uzajamnog osiguravajućeg društva u tome da su kod posljednjeg njegovi osnivači istovremeno također osiguranici, koji udružuju sredstva (premiju) za plaćanje budućih i neizvjesnih osiguranih šteta. **Zakon o osiguranju** uređuje društvo za uzajamno osiguranje u čl. 36. do 64. (osnivanje, odnos između društva i članova, izvori sredstava, organi, prestanak društva).

Društvo za uzajamno osiguranje je dakle pravna osoba, koja na osnovu dozvole Agencije za nadzor osiguranja obavlja poslove osiguranja (**osim poslova reosiguranja**) za svoje članove po načelu uzajamnosti. Poslove osiguranja može obavljati također za nečlanove, ako je tako određeno statutom.

**Firma društva** za uzajamno osiguranje mora sadržavati oznaku da se radi o društvu za uzajamno osiguranje (**d.u.o.**).

#### 2.4.5. Osiguravajući i reosiguravajući pool-ovi

Osiguravajući i reosiguravajući pool-ovi pojavljuju se u svijetu **naročito na području osiguranja rizika katastrofa** kao na primjer nuklearnih centrala (takav pool postoji također kod nas), aviona, platformi za bušenje i zemljotresa, a nema pravnih prepreka da ga osiguravajuća i reosiguravajuća društva ne bi osnovala također za druge rizike.

Osiguravajuće i reosiguravajuće pool-ove (zasad nemamo prikladnog slovenačkog prijevoda za međunarodno prihvaćen stručni termin "pool") uređuje **član 332. zakona o osiguranju**, koji određuje da mogu dva ili više osiguravajućih društava osnovati osiguravajući odnosno reosiguravajući pool za obavljanje poslova osiguranja odnosno reosiguranja, koji pokrivaju rizike velikih imovinskih šteta, šteta iz odgovornosti za nuklearnu štetu, odgovornosti proizvođača za farmaceutske proizvode odnosno drugih velikih šteta.

Pool, kao privredno interesno udruženje, **osniva se s ugovorom**, koji može između ostaloga odrediti ime i sjedište pool-a, djelatnost, područje i način

poslovanja, vrste osnivača odnosno osnivačica, udjele članova i kapacitete pool-a, odgovornost članova za obaveze pool-a, upravljanje i odlučivanje, predstavljanje, zastupanje i potpisivanje, sredstva, prihode, rashode i njihovo raspoređivanje (na primjer formiranje osiguravajuće-tehničkih rezervacija kod članova), poslovanje, prestanak članstva i slično. Pool nastupa u pravnom prometu u svoje ime i za račun svojih osnivača (ovo između ostalog znači da pool izdaje police, sklapa druge ugovore itd.), a njihovi unutarnji odnosi se temelje na načelu saosiguranja, što znači da za obaveze pool-a odgovara svaki član osigurateljima za potpune odštete. Primarni cilj udruženja ne smije biti ostvarivanje dobiti, nego olakšavanje i pospješivanje privredivačke djelatnosti svojih članova, kao i poboljšanje i povećavanje rezultata te djelatnosti. Djelatnost udruženja (pool-a) mora biti u povezanosti s privrednim djelatnostima članova i može imati u odnosu do tih djelatnosti samo pomoćni karakter, a udruženje može na uobičajeni način obavljati također sve privredne poslove za svoj račun. Privredno interesno udruženje može se osnovati bez osnovnog kapitala (nakon stupanja na snagu novog *Zakona o osiguranju* ovo nije sasvim jasno za osiguravajući i reosiguravajući pool), a članovi odgovaraju za obaveze udruženja svom svojom imovinom.

U praksi bi mogao svaki član osiguravajućeg i reosiguravajućeg pool-a dati određene kapacitete, čiji zbir bi predstavljao cjelokupni kapacitet pool-a (na primjer kapacitet pool-a iznosi 15 miliona DEM u tolarskoj protuvrijednosti, pri čemu je udio prvog osiguravajućeg društva 4 miliona, udio drugog 2 miliona, itd.). Prikladno bi bilo uvesti **načelo neto retencije**, koje inače važi kod nuklearnih pool-ova i znači da može svaki član ponuditi samo takav kapacitet, kakav je sposoban sam poravnati, bez reosiguranja vlastitog udjela. Takav sistem omogućava potpunu transparentnost izloženosti pojedinih članova, te pool-a kao cjeline.

## **2.5. Zastupnici i posrednici osiguranja**

### **2.5.1. Uvod**

Za razliku od bivšeg *zakona o osiguravajućim društvima* (član 50. – “društva, koja obavljaju ostale poslove osiguranja”) novi *zakon o osiguranju* donio je po uzoru pravnog reda EU brojne značajne novosti u pogledu zastupnika osiguranja i posrednika osiguranja, kao i u pogledu “ostalih osoba”, koje neki nazivaju prigodnim odnosno *ad hoc* zastupnicima (čl. 215. do 243).

Za početak ćemo pogledati bitne karakteristike zastupnika osiguranja i posrednika osiguranja, a zatim još uslove za obavljanje poslova zastupnika odnosno posrednika i postupak za dobivanje licence.

## 2.5.2. Zastupnici osiguranja

Zakon razlikuje tri vrste zastupnika osiguranja i to (1) zastupnike, koji su zaposleni u određenom osiguravajućem društvu, (2) ugovorne zastupnike i (3) osiguravajuća zastupnička društva. U prvom slučaju, zastupnici obavljaju svoju djelatnost u okviru radnog odnosa, a u drugom i trećem slučaju na osnovu ugovora, koji ima karakteristike **ugovora o trgovačkom zastupanju**. S tim ugovorom, koji mora biti sklopljen u pisanom obliku, zastupnik se obavezuje da će svo vrijeme brinuti za to da će treća lica (osiguratelji) zaključivati ugovore s njegovim naručiocem (osiguravajućim društvom) i da će u tom smislu posredovati između njih i naručioca. Isto tako se obavezuje da će na osnovu ovlaštenja u ime i za račun naručitelja sklapati ugovore s trećim licima, za šta mu naručilac plaća proviziju (član 790. *Zakona o obligacijskim odnosima* iz 1978. godine, koji se u Sloveniji još uvijek primijenjuje).

**Zastupnik osiguranja** (*insurance agent*) je dakle određen kao osoba, koja je na osnovu zaposlenja odnosno drugog pravnog odnosa s osiguravajućim društvom ovlašćena za sklapanje ugovora o osiguranju u ime i za račun osiguravajućeg društva. Ovlaštenje zastupnika osiguranja za sklapanje ugovora o osiguranju obuhvata također ovlaštenje za izmjenu odnosno produženje tog ugovora, kao i za primanje izjava osiguranika o odustajanju od ugovora o osiguranju.

**Osiguravajuće zastupničko društvo** (*insurance agency*) je pak pravno lice, koje kao privrednu djelatnost obavlja poslove zastupanja osiguravajućih društava pri sklapanju ugovora o osiguranju i to preko svojih radnika - zastupnika osiguranja. Odredbe *Zakona o osiguranju*, koje se odnose na osiguravajuće zastupničko društvo, smisaono se primijenjuju također za poduzetnika pojedinca (*s.p.*) prema *Zakonu o privrednim društvima* (čl. 72. do 76.), koji kao privrednu djelatnost obavlja poslove zastupanja osiguravajućih društava pri sklapanju ugovora o osiguranju.

Obaveze osiguravajućeg društva, koje se odnose na obavezne sastavne dijelove ugovora o osiguranju odnosno općih uslova o osiguranju i na obavješćavanje osiguratelja pri sklapanju i za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju (čl. 83. do 86. *Zakona o osiguranju*) odnose se također na zastupnike osiguranja. Zastupnik osiguranja je u stvari nekakva “produžena ruka” osiguravajućeg društva, jer ovo posljednje odgovara za njegove postupke kao za svoje vlastite postupke.

Ako je **ovlaštenje zastupnika ograničeno** samo na određeno područje, zastupnik je ovlašten da obavlja pravne radnje samo u vezi s osiguranjima, koja se odnose na imovinu, koja se nalazi na tom području, odnosno na osobe, koje borave na tom području. U slučaju da je ovlaštenje ograničeno bilo tako da zastupnik nije ovlašten za obavljanje svih pravnih radnji, ili ih može obavljati samo na određenom području, ograničenje ovlaštenja za zastupanje prema osiguraniku djeluje samo, ako mu je to ograničenje bilo poznato, odnosno mu nije moglo ostati nepoznato. Računa se da osiguraniku ograničenje ovlaštenja nije moglo ostati nepoznato samo ako za ograničenje nije znao radi teške nemarnosti.

### 2.5.3. Posrednici osiguranja

**Posrednik osiguranja** (*insurance broker*) je osoba, koja posreduje pri **sklapanju ugovora o osiguranju** za jedno ili više osiguravajućih društava. Posredovanje znači posao, čiji predmet je nastojanje da se osiguranika dovede u kontakt s osiguravajućim društvom, da bi s njim pregovarao o sklapanju ugovora o osiguranju. Mogli bismo reći da je posrednik “produžena ruka” osiguranika (ugovarača osiguranja), jer mora u prvom redu brinuti o njegovim interesima i pribaviti mu najprikladnije osiguranje. Mada zakon izričito ne govori o **posredovanju pri sklapanju ugovora o reosiguranju**, na osnovu općih odredaba u pogledu smisaone primjene zakona za reosiguranje (na primjer prvi stav člana 2. i drugi stav člana 5.) moguće je zaključiti da se odredbe o posredništvu primijenjuju također za posredovanje u reosiguranju.

**Osiguravajuće posredničko društvo** je pravno lice, koje kao privrednu djelatnost obavlja poslove posredovanja pri sklapanju ugovora o osiguranju i to preko svojih radnika – posrednika osiguranja. Slično kao kod osiguravajućih zastupničkih društava, odredbe **zakona o osiguranju**, koje se odnose na osiguravajuće posredničko društvo, smisaono se primijenjuju također za poduzetnika pojedinca (*s.p.*) prema **Zakonu o privrednim društvima** (član 72. do 76.) koji kao privrednu djelatnost obavlja usluge posredovanja pri sklapanju ugovora o osiguranju.

Za posredovanje u osiguranju primijenjuju se **opća pravila obligacijskog prava o ugovoru o posredovanju** (čl. 813. do 826 **Zakona o obligacijskim odnosima**), osim pravila o mešetarskom dnevniku i mešetarskom listu, ako nije drukčije određeno u **Zakonu o osiguranju**. S općim ugovorom o posredovanju, posrednik (mešetar) se obavezuje da će nastojati pronaći i dovesti u kontakt s naručiocem osobu koja će se s njim pogađati o sklapanju

određenog ugovora, a naručilac se obavezuje da će mu za to dati određenu nagradu (proviziju – *brokerage*), ako će ugovor biti sklopljen. Jedna od posebnosti ugovora o posredovanju pri osiguranju je da posrednik pri osiguranju nema pravo zahtijevati isplatu provizije odnosno drugo plaćanje od osiguranika, ako s ugovorom o posredovanju nije izričito pismeno drukčije dogovoreno (u praksi obično dobije proviziju od osiguravajućeg društva). Ako je to pravo dogovoreno u skladu sa zakonom, posrednik dobije pravo na proviziju, kada počne važiti ugovor o osiguranju, pri čijem sklapanju je posredovao.

Posrednik osiguranja je pri obavljanju svojih zadataka u dvostrukom pravnom odnosu. Na jednoj strani je obavezan prema osiguraniku, a na drugoj prema osiguravajućem društvu, zato je oboma odgovoran za štetu, koja bi mogla nastati kao posljedica njegovog postupanja (Jakopanec Levart). Istina je pak da mora prije svega **štititi interese osiguranika**. Ova obaveza obuhvata također objašnjenja i savjetovanje osiguranika o svim okolnostima značajnim za odluku osiguranika za sklapanje ugovora o osiguranju za određene vrste osiguranja, odnosno s određenim osiguravajućim društvom. Mora voditi računa o zahtjevima osiguranika odnosno željama i postupati u skladu s njegovim uputstvima. Postupati mora po pravilima struke osiguranja i voditi računa o dobrim poslovnim običajima (Simoniti). Svoje obaveze s ugovorom ne može isključiti ili ograničiti (*ius cogens*). Brižan posrednik osiguranja mora *inter alia*:

- izraditi za osiguranika odgovarajuću analizu rizika i prikladna načela pokrića;
- na osnovu raspoloživih stručnih informacija (naročito javno objavljenih poslovnih izvještaja, podataka o gubitku i dobiti itd.) izraditi za osiguranika ocjenu o prikladnosti kapitala osiguravajućeg društva (pri tome bi morali računati da mjerila za prikladnost kapitala ispunjava ono osiguravajuće društvo, koje ima dozvolu agencije za obavljanje poslova osiguranja);
- za osiguranika posredovati pri sklapanju osiguranja, koje s obzirom na okolnosti pojedinog slučaja pruža osiguraniku najveću zaštitu, pri čemu se može ta obaveza ograničiti samo na određena osiguranja, ako o tome posrednik osiguranja osiguranika izričito obavijesti;
- obavijestiti osiguravajuće društvo o ponudi osiguranika za sklapanje ugovora o osiguranju, kao i predati osiguraniku uslove osiguranja i upoznati ga s pravilima za izračunavanje premije;

- provjeriti sadržaj police osiguranja;
- pružiti pomoć osiguraniku u vrijeme trajanja ugovora o osiguranju i to prije nastanka slučaja osiguranja i također poslije (*claims assistance*); pri tome mora naročito voditi računa da osiguranik obavi u određenim rokovima pravne radnje, koje su značajne za očuvanje odnosno ostvarivanje prava na osnovu ugovora o osiguranju;
- stalno provjeravati ugovore o osiguranju, koje je osiguranik sklopio uz njegovo posredovanje i izraditi prijedloge za njihove eventualne izmjene radi veće zaštite osiguranika.

Posrednik osiguranja mora osiguraniku otkriti sve **pravne i ekonomske povezanosti s pojedinim osiguravajućim društvom**, koje mogu utjecati na njegovu nepristrasnost pri ispunjavanju obaveza prema osiguraniku. Za pravne i ekonomske povezanosti računaju se naročito one odredbe ugovora o posredovanju s osiguravajućim društvom, na osnovu kojih je posrednik osiguranja obavezan posredovati isključivo pri sklapanju osiguranja s tim osiguravajućim društvom, odnosno ima pravo na posebnu proviziju (provizije za uspjeh) ili na višu proviziju za posredovanje pri određenim vrstama osiguranja.

Posrednik osiguranja **ne smije posredovati** pri sklapanju ugovora s osiguravajućim društvom, osiguravajućim društvom države članice EU odnosno stranim osiguravajućim društvom, koje po našem zakonu ne smije obavljati poslove osiguranja (član 3. *Zakona o osiguranju*). Isto tako ne smije posredovati pri sklapanju ugovora o osiguranju, koji ne sadrži obavezne odredbe (član 83. *Zakona o osiguranju*).

**U odnosu prema osiguravajućem društvu** posrednik osiguranja mora štititi one interese osiguravajućeg društva, na koje mora paziti također osiguranik prije, odnosno nakon sklapanja ugovora o osiguranju. Posrednik osiguranja mora naročito obavijestiti osiguravajuće društvo o svim posebnim opasnostima, koje su mu poznate, odnosno bi mu morale biti poznate.

#### **2.5.4. Uslovi za obavljanje djelatnosti zastupanja odnosno posredovanja osiguranja**

##### **2.5.4.1. Općenito**

*Zakon o osiguranju* propisuje koje osobe mogu obavljati usluge zastupanja osiguranja odnosno posredovanja. Osiguravajuća društva moraju obezbijediti

da za njih te usluge obavljaju samo osebe, koje ispunjavaju zakonske uslove.

Usluge zastupanja osiguranja odnosno posredovanja može primarno obavljati **samo osiguravajuće zastupničko odnosno posredničko društvo, koje je dobilo dozvolu** za obavljanje djelatnosti ove vrste od Agencije za nadzor osiguranja. Pri tome se za obavljanje tih usluga ne računaju poslovi zastupanja osiguranja odnosno posredovanja, koje obavljaju fizičke osebe na osnovu zaposlenja u osiguravajućem društvu odnosno osiguravajućem zastupničkom ili posredničkom društvu. Pored zastupanja i posredovanja može osiguravajuće zastupničko odnosno posredničko društvo obavljati također poslove kreditnog posredovanja, odnosno poslove posredovanja investicijskih kupona uzajamnih fondova, odnosno drugih sličnih finansijskih proizvoda, ako ispunjava uslove za obavljanje tih poslova u skladu sa zakonom odnosno drugim propisima s tog područja. Isto tako može da se takvo društvo bavi s posredovanjem pri prodaji odnosno s prodajom oštećenih predmeta, koji pri rješavanju štetnih slučajeva pripadnu osiguravajućem društvu; s izvođenjem mjera za sprječavanje i uklanjanje opasnosti, koje ugrožavaju osiguranu imovinu i osebe; izradom ocjene izloženosti osiguranog objekta i ocjenjivanjem šteta, te drugim intelektualnim i tehničkim poslovima u vezi s poslovima osiguranja.

Za osiguravajuće zastupničko odnosno posredničko društvo primijenjuju se odredbe *Zakona o privrednim društvima*, ako nije drukčije određeno u *Zakonu o osiguranju* (na primjer o iznosu osnovnog kapitala). Takvo društvo može biti organizovano kao **privredno društvo** (na primjer kao dioničko društvo ili društvo s ograničenom odgovornošću) ili kao **samostalni poduzetnik**. Kada se samostalni poduzetnik, koji kao privrednu djelatnost obavlja poslove zastupanja odnosno posredovanja u osiguranju, ne upiše u sudski registar po odredbama *Zakona o privrednim društvima*, odredbe *Zakona o osiguranju* u pogledu upisa u sudski registar smislaono se primjenjuju za upis u odgovarajući drugi registar samostalnih poduzetnika.

Usluge **zastupanja osiguranja** mogu obavljati također **druge osebe**, ako sklapaju osiguranja, koja su u neposrednoj vezi s glavnim poslom, koji obavljaju (**na primjer putničke agencije, špediteri i osebe, koje obavljaju tehničke preglede vozila**). Poslove **posredovanja osiguranja** mogu obavljati također **banke**, kojima je Banka Slovenije izdala dozvolu za obavljanje tih poslova na osnovu prethodnog mnjenja Agencije za nadzor osiguranja.

**Nadzor** nad zastupnicima odnosno posrednicima osiguranja i osiguravajućim zastupničkim odnosno posredničkim društvima obavlja Agencija za nadzor osiguranja, a nadzor nad bankama, koje se bave s djelatnošću te vrste, isto tako ta agencija u saradnji s Bankom Slovenije. Pri tome se smisaono primjenjuje većina odredaba *Zakona o osiguranju* o nadzoru nad osiguravajućim društvima.

Osiguravajuća zastupnička odnosno posrednička društva moraju se udružiti u **Udruženje osiguravajućih agencija**, koje je organizovano kao privredno interesno udruženje. Udruženje vodi registar osiguravajućih zastupničkih društava i osiguravajućih posredničkih društava, koja imaju pravo da na području Republike Slovenije u skladu sa *Zakonom o osiguranju* obavljaju poslove posredovanja osiguranja. Udruženje također obavlja zadatke od zajedničkog značaja za osiguravajuća zastupnička odnosno posrednička društva, određene u ugovoru o osnivanju odnosno u drugim aktima udruženja.

**Kod punopravnog članstva Slovenije u Evropskoj uniji** bit će omogućeno da osiguravajuće zastupničko odnosno posredničko društvo, koje u državi članici EU ima pravo obavljati djelatnost zastupanja odnosno posredovanja osiguranja, može na području Republike Slovenije obavljati djelatnost zastupanja odnosno posredovanja osiguranja bilo **preko filijale** (što može već sada) ili pak **neposredno**. Pri tome će također za ova društva važiti odredbe čl. 215. do 232. *Zakona o osiguranju*. Djelatnost zastupanja odnosno posredovanja osiguranja na našem tržištu moći će početi obavljati po prethodnoj obavijesti Agencije za nadzor osiguranja o početku obavljanja te djelatnosti. Uz obavijest će morati priložiti mišljenje odnosno izjavu nadležnog nadzornog organa države članice, iz koje će proizilaziti da u državi članici ima pravo obavljati djelatnost zastupanja odnosno posredovanja osiguranja.

**Strano osiguravajuće zastupničko odnosno posredničko društvo** (dakle iz država, koje nisu članice EU), može obavljati na području Republike Slovenije djelatnost zastupanja odnosno posredovanja osiguranja **samo preko filijale** u skladu s odredbama *Zakona o osiguranju* (čl. 215. do 235.). Za dozvolu za osnivanje filijale i oduzimanje te dozvole smisaono se primijenjuju odredbe drugog do četvrtog stava člana 19., člana 98. i člana 238. *Zakona o osiguranju*.



#### **2.5.4.2. Dozvola za obavljanje DJELATNOSTI zastupanja odnosno posredovanja osiguranja**

Osiguravajuće zastupničko odnosno posredničko društvo mora prije upisa osnivanja u sudski registar, odnosno prije upisa odgovarajuće izmjene djelatnosti u sudski registar dobiti **dozvolu Agencije za nadzor osiguranja za obavljanje djelatnosti zastupanja odnosno posredovanja osiguranja**. Uz zahtjev za izdavanje dozvole mora priložiti identične isprave odnosno informacije (osim poslovnog plana) kao osiguravajuće društvo u postupku izdavanja dozvole za obavljanje poslova osiguranja (član 66. *Zakona o osiguranju*), kao i dokaze o ispunjavanju navedenih specifičnih uslova. Osiguravajuće posredničko društvo mora isto tako dokazati da je osiguralo svoju odgovornost za kršenje ugovora o posredovanju osiguranja za svotu osiguranja, koja ne smije biti niža od 60 miliona tolara za pojedini slučaj osiguranja odnosno od 120 miliona tolara za sve slučajeve osiguranja u pojedinoj godini (**obavezno osiguranje profesionalne odgovornosti posrednika osiguranja**). Bilo bi podesno kada bi se posrednici osiguranja osigurali grupno preko svog udruženja, a kao osiguratelji bila bi uključena sva osiguravajuća društva po sistemu suosiguranja, što bi omogućavalo najširu disperziju.

Agencija za nadzor osiguranja **izdaje dozvolu** za obavljanje djelatnosti zastupanja odnosno posredovanja osiguranja, ako osiguravajuće zastupničko odnosno posredničko društvo ispunjava propisane uslove (čl. 234. do 237. *Zakona o osiguranju*). Ako ne ispunjava uslove, mora mu agencija prije **odbijanja zahtjeva** za izdavanje dozvole omogućiti rok, koji ne smije da bude kraći od 15 dana i ne duži od 30 dana da se društvo izjasni o razlozima za odbijanje dozvole.

Za **osiguravajuće posredničko društvo** propisano je još da mora Agencija za nadzor osiguranja **izvještavati** također o (1) izmjenama podataka, koji se upisuju u sudski registar, (2) strukturi i obimu posredničkih poslova u osiguravajućim društvima, koje je u pojedinoj poslovnoj godini obavila za ta osiguravajuća društva, i (3) pravnim i ekonomskim povezanostima s pojedinim osiguravajućim društvom.

#### 2.5.4.3. Dozvola za obavljanje POSLOVA zastupanja odnosno posredovanja osiguranja

Poslove zastupanja odnosno posredovanja osiguranja mogu kod osiguravajućeg društva, osiguravajućeg zastupničkog društva, osiguravajućeg posredničkog društva ili banke samostalno obavljati samo **fizičke osobe, koje imaju dozvolu Agencije za nadzor osiguranja za obavljanje poslova zastupanja odnosno posredovanja osiguranja**. Tu dozvolu moramo razlikovati od dozvole za obavljanje *djelatnosti* osiguravajućeg zastupanja odnosno posredovanja, koju mora dobiti društvo (pravno lice), o čemu smo već govorili.

Agencija **izdaje** dozvolu, ako osoba ispunjava **sljedeće uslove**:

- da je uspješno obavila ispit iz stručnog znanja, koje je potrebno za obavljanje poslova zastupanja odnosno posredovanja osiguranja;
- da ima najmanje jednogodišnje iskustvo s područja poslova osiguranja;
- da vlada slovenačkim jezikom;
- da nije bila pravosnažno neuslovno osuđena za kažnjivo djelo protiv imovine odnosno privrede na kaznu zatvora na više od tri mjeseca.

Agencija za nadzor osiguranja **oduzima dozvolu** za obavljanje poslova zastupanja odnosno posredovanja osiguranja u sljedećim slučajevima:

- ako je dozvola bila stećena na osnovu neistinitih podataka;
- ako je bio zastupnik odnosno posrednik osiguranja pravosnažno neuslovno osuđen za kažnjivo djelo protiv imovine odnosno privrede na kaznu zatvora više od tri mjeseca;
- ako zastupnik osiguranja opetovano krši odredbe *Zakona o osiguranju*, koje se odnose na uslove osiguranja i obavješćavanje osiguranih (čl. 83. do 86.);
- ako posrednik osiguranja očigledno krši zakon, tako da s ugovorom isključuje ili spominje svoje obaveze, koje zakon određuje kao kogentne (čl. 225.);

- ako je zastupnik odnosno posrednik osiguranja teže kršio kodeks dobrih poslovnih običaja pri obavljanju poslova zastupanja odnosno posredovanja osiguranja.

Udruženje osiguravajućih agencija ima pravo da agenciji predlaže oduzimanje dozvole za obavljanje poslova zastupanja odnosno posredovanja osiguranja.

#### **2.5.4.2. Registri zastupnika i posrednika osiguranja**

Zakon poznaje više registara zastupnika i posrednika osiguranja.

Kao što je rečeno, **Udruženje osiguravajućih agencija** dužno je voditi registar osiguravajućih zastupničkih društava i osiguravajućih posredničkih društava, koja imaju pravo na području Slovenije u skladu s našim zakonom obavljati poslove posredovanja osiguranja. **Osiguravajuće društvo** mora voditi registar zastupnika osiguranja, koji na osnovu zaposlenja u osiguravajućem društvu obavljaju poslove zastupanja osiguranja. **Osiguravajuće zastupničko odnosno posredničko društvo ili banka** mora voditi registar posrednika odnosno zastupnika osiguranja, koji na osnovu zaposlenja odnosno drugog pravnog odnosa u osiguravajuće-zastupničkom odnosno posredničkom društvu obavljaju poslove zastupanja odnosno posredovanja osiguranja. Svi navedeni registri su **javni**.

Agencija za nadzor osiguranja mora odmah **obavještavati** Udruženje osiguravajućih agencija o (1) izdavanju i oduzimanju dozvola za obavljanje djelatnosti zastupanja odnosno posredovanja osiguranja, (2) obavještenjima osiguravajuće zastupničkih odnosno posredničkih društava o početku obavljanja djelatnosti, i (3) izdavanju, te oduzimanju dozvola za osnivanje podružnice stranog osiguravajuće zastupničkog odnosno posredničkog društva.

## **2.6. Ovladavanje rizicima**

### **2.6.1. Uvod**

Jedno od najznačajnijih i osnovnih načela *Zakona o osiguranju* je **načelo ovladavanja rizicima**, čiji pravni okvir možemo naći u petom poglavlju zakona (**čl. 104. do 142.**). Radi dugoročnosti štednje, koja je karakteristična za ulaganja u produkte osiguranja života i radi važnosti, koju ima osiguranje u privredi pojedine države, od ključnog je značaja naime da je osiguravajuće društvo uvijek sposobno ispuniti sve obaveze, naročito one, koje proizilaze iz

sklopljenih ugovora o osiguranju. Radi se o upravljanju tuđim novcem, zato moraju biti “pravila igre” stroga i precizna.

Rizike je moguće savladivati prije svega s dovoljnim kapitalom odnosno primjerenošću kapitala (minimalnim kapitalom i zajamčenim kapitalom), odgovarajućim osiguravajuće-tehničkim rezervacijama, pokrivnom imovinom (naročito pokrivnim fondom ), te njegovim prikladnim ulaganjem, reosiguranjem, suosiguranjem i upravljanjem s likvidnošću. **Primjerenost kapitala** se odražava u obavezi osiguravajućeg društva da uvijek raspolaže s odgovarajućim kapitalom, koji zavisi od obima i vrste poslova osiguranja, koje obavlja, i rizika, kojima je izloženo pri obavljanju tih poslova. Rizici, kojima je osiguravajuće društvo izloženo pri pojedinim odnosno svih vrsta poslova osiguranja, koje obavlja, ne smiju prelaziti zakonska i podzakonska ograničenja. Osiguravajuće društvo mora poslovati na takav način da je u svakom trenutku sposobno blagovremeno ispunjavati dospjele obaveze (**likvidnost**), te da je trajno sposobno ispuniti sve svoje obaveze (**solventnost**).

U pogledu **upravljanja s likvidnošću** značajna je zakonska odredba da je osiguravajuće društvo dužno gazdovati s izvorima i investicijama na takav način da je u svakom trenutku sposobno ispuniti sve dospjele obaveze (čl. 138.). Za osiguranje od rizika likvidnosti mora formirati i sprovoditi politiku redovnog upravljanja s likvidnošću, koja obuhvata (1) planiranje očekivanih poznatih i eventualnih novčanih odliva i dovoljnih novčanih priliva za iste; (2) redovno praćenje likvidnosti, i (3)

donošenje odgovarajućih mjera za spriječavanje odnosno uklanjanje uzroka nelikvidnosti. Osiguravajuće društvo mora tekuće izračunavati kvocijente likvidnosti sredstava.

### 2.6.2. Kapital osiguravajućeg društva

Zakon govori o više oblika kapitala i to o osnovnom kapitalu, dodatnom kapitalu, minimalnom kapitalu i zajamčenom kapitalu.

**Osnovni kapital** mora uvijek iznositi najmanje toliko kao zajamčeni kapital, o kojem ćemo govoriti nešto kasnije. Zakon propisuje sljedeće **stavke za izračunavanje osnovnog kapitala** osiguravajućeg društva:

- uplaćeni osnovni odnosno osnivački kapital i uplaćeni višak kapitala, osim uplaćenog osnovnog kapitala i viška kapitala na

osnovu prednostnih kumulativnih dionica (što se uzima u obzir pri obračunavanju dodatnog kapitala);

- rezerve osiguravajućeg društva;
- prenijeta dobit iz proteklih godina;
- dobit iz tekuće poslovne godine, ipak najviše do visine od 50 procenata te dobiti nakon odbitka poreza i ostalih dažbina, koje terete dobit, ako je visinu dobiti potvrdio ovlašćeni revizor;
- druge stavke, koje su po svojim karakteristikama jednake prvim trima stavkama.

Pri izračunavanju osnovnog kpitala potrebno je pri **odbitnoj stavci** uzeti u obzir vlastite dionice, nematerijalozovana dugoročna sredstva, prenijeti gubitak i gubitak iz tekuće godine, te druge stavke, koje su po svojim karakteristikama jednake navedenim stavkama.

Pri izračunavanju **dodatnog kapitala** osiguravajućeg društva uzimaju se u obzir sljedeće stavke, i to u obimu, određenim podzakonskim propisom:

- osnovni kapital i višak kapitala, koji su uplaćeni na **osnovu prioritetnih kumulativnih dionica** (kumulativne odnosno prioritetne dionice pružaju, u skladu s odlukom o izdavanju dionica, njihovim imaočima prioritetno pravo na isplatu svih još neisplaćenih dividendi, prije nego što se imaočima običnih dividendi, u skladu s odlukom o raspodjeli dobiti, isplate bilo kakve dividende);
- **podređeni dužnički instrumenti** (vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti, po kojima ima imalac u slučaju stečaja odnosno likvidacije izdavača pravo na isplatu tek nakon isplate drugih povjerilaca izdavača, odnosno koji su u pogledu dospijeća i drugih karakteristika prikladni za pokriće eventualnih gubitaka radi rizika, kojima je pri poslovanju izloženo osiguravajuće društvo);
- druge stavke, koje su po svojim osobinama jednake ranijim stavkama.

Kada utvrdimo osnovni kapital i dodatni kapital, saberemo ih i tako izračunamo kapital osiguravajućeg društva, pri čemu se zbir smanji za sljedeće stavke:

- investicije osiguravajućeg društva u dionice ili podređene dužničke instrumente drugih osiguravajućih društava odnosno drugih financijskih organizacija, u čijem kapitalu učestvuje osiguravajuće društvo sa više od 10 procenata i druge investicije u te osobe, koje se pri utvrđivanju primjerenosti kapitala tih osoba uzimaju u obzir pri izračunavanju njihovog kapitala;
- investicije osiguravajućeg društva u dionice ili podređene dužničke instrumente drugih osiguravajućih društava odnosno drugih financijskih organizacija, koje nisu gore navedene osobe, u obimu, koji prelazi 10 procenata kapitala osiguravajućeg društva, izračunatog prije oduzimanja gore navedenih i ovih stavki;
- nelikvidna sredstva (investicije osiguravajućeg društva u dionice berze, klirinško depotna društva, potraživanja na ime uplata u jamstveni fond pri klirinško depotnom društvu, potraživanja na ime uplata u druge fondove, koji su namijenjeni uzajamnom jamstvu za ispunjenje obaveza više osoba, i druga sredstva, koja nije moguće unovčiti u periodu, koji je potreban radi blagovremenog ispunjenja dospjelih novčanih obaveza.

### 2.6.3. Primjerenost kapitala

#### 2.6.3.1. Općenito

Kao što je rečeno, **primjerenost kapitala** znači dužnost osiguravajućeg društva da uvijek raspolaže s odgovarajućim kapitalom, koji zavisi od obima i vrste poslova osiguranja, koje obavlja, te rizika, kojima je izloženo pri obavljanju tih poslova. Pri tome je potrebno razlikovati **minimalni kapital** (nekadašnju granicu solventnosti – *solvency margin*) osiguravajućeg društva za obavljanje poslova osiguranja u grupi osiguranja imovine, minimalni kapital za sklapanje osiguranja života i **zajamčeni kapital** (nekadašnji garantni fond – guarantee fund).

#### 2.6.3.2. Minimalni kapital za sklapanje imovinskih osiguranja

Minimalni kapital osiguravajućeg društva, koje obavlja poslove osiguranja u grupi imovinskih osiguranja, **kao i minimalni kapital reosiguravajućeg društva**, izračunaju se na dva načina i to s upotrebom kvocijenta premije i

kvocijenta štete, pri čemu se uzmu u obzir stroži odnosno viši zahtjevi kapitala (član 110. *Zakona o osiguranju*). Zakon sadrži još precizna i komplikovana uputstva za izračunavanje, s nekim specifičnostima za dopunska zdravstvena osiguranja. Zahtjevi kapitala za prvu godinu poslovanja osiguravajućeg društva izračunaju se s upotrebom premijskog kvocijenta. ***Kapital osiguravajućeg društva*** (dakle zbir osnovnog i dodatnog kapitala minus neke stavke) ***ne smije biti nikad manji od iznosa zajamčenog kapitala.***

#### **2.6.3.3. Minimalni kapital za sklapanje osiguranja života**

Minimalni kapital osiguravajućeg društva, koje obavlja poslove osiguranja u grupi osiguranja života, utvrdi se također s posebnim postupkom i mora biti uvijek najmanje jednak zahtjevima kapitala iz člana 11. *Zakona o osiguranju*. Za neka osiguranja važe posebnosti. Minimalni kapital “životnih osiguravajućih društava”, isto tako kao kod imovinskih osiguravajućih društava, ***ne smije biti manji od iznosa zajamčenog kapitala.***

#### **2.6.3.4. Zajamčeni kapital**

Zajamčeni kapital mora iznositi ***jednu trećinu minimalnog kapitala, ipak ne smije nikad biti niži od propisanih iznosa*** (član 112.). Tako moraju na primjer imati životna osiguravajuća društva i reosiguravajuća društva zajamčeni kapital najmanje u visini od 320 miliona tolara, imovinska 120 miliona tolara, za osiguranja odgovornosti 160 miliona tolara, za osiguranja kredita 560 miliona tolara (kod osiguranja kredita može biti zahtjev za zajamčeni kapital također niži, i to zakon zahtijeva “samo” 160 miliona tolara zajamčenog kapitala, ako premije osiguranja na ime osiguranja kredita u svakoj pojedinoj od zadnje tri poslovne godine ne dostižu 500 miliona tolara ili 0,04 postotni udio u cjelokupnoj premiji osiguranja u zadnje tri poslovne godine). Ako imovinska osiguranja, koja sklapa osiguravajuće društvo, pokrivaju rizike iz više vrsta osiguranja, pri određivanju minimalnog kapitala uzimaju se u obzir one opasnosti, kod kojih je zajamčeni kapital najviši.

#### **2.6.4. Osiguravajuće-tehničke rezervacije**

Osiguravajuća društva moraju u vezi poslova osiguranja, koje obavljaju, formirati odgovarajuće osiguravajuće-tehničke rezervacije, koje su namijenjene za pokriće budućih obaveza iz osiguranja i eventualnih gubitaka radi rizika (vremensko izravnavanje opasnosti). Nekad se koristila sintagma “osiguravajuće tehničke rezerve” (Broncelj), a danas je prikladniji pojam “rezervacija” (*provision*), jer je rezerva (*reserve*) u suštini dio kapitala, a

rezervacija je namijenjena ispunjavanju ugovornih obaveza osiguravajućeg društva.

Osiguravajuća društva su dužna formirati (1) rezervacije za prijenosne premije, (2) rezervacije za bonuse, popuste i storno, (3) rezervacije za štetu, (4) rezervacije za izravnavanje i (5) ostale osiguravajuće-tehničke rezervacije. Osiguravajuće društvo, koje sklapa osiguranja života, odnosno osiguranja od nezgode ili zdravstvena osiguranja, za koja se primijenjuju slične tabele vjerovatnoće i izračunavanja kao za osiguranja života, mora u vezi ovih osiguranja formirati također (6) matematičke rezervacije. Ako osiguranik preuzima rizik ulaganja, mora osiguravajuće društvo u vezi ovih osiguranja formirati također (7) posebne rezervacije.

## **2.6.5. Pokrivna imovina**

### **2.6.5.1. Općenito**

**Pokrivna imovina** je imovina osiguravajućeg društva, koja je namijenjena za pokriće budućih obaveza iz osiguranja, koja sklapa osiguravajuće društvo i eventualnih gubitaka radi rizika, koji proizilaze iz osiguravajućih poslova, te u vezi kojih je osiguravajuće društvo dužno formirati osiguravajuće-tehničke rezervacije. Osiguravajuće-tehničke rezervacije prikazuju se u bilansu stanja osiguravajućeg društva kao obaveze osiguravajućeg društva, dakle na pasivnoj (desnoj) strani bilansa stanja (obaveze prema izvorima sredstava), pokrivna imovina se pak prikazuje na aktivnoj strani (izvori sredstava).

Osiguravajuće društvo mora uložiti imovinu u vrijednosti, koja je najmanje jednaka visini potrebnih osiguravajuće-tehničkih rezervacija (pokrivna imovina), u skladu sa *zakonom o osiguranju* i podzakonskim propisima. Pri izboru investicija je osiguravajuće društvo dužno da ima u vidu vrste poslova osiguranja, koje obavlja. Obezbijeđeni moraju biti sigurnost, rentabilnost i tržišnost investicija, te primjerena prikladnost, raznovrsnost i raspršenost tih investicija. **Načelo sigurnosti** zahtijeva da mora biti obezbjeđena vraćanje investicije odnosno iste kupovne moći investiranog novca. **Načelo unosnosti** odnosno **rentabilnosti** tjera osiguravajuće društvo da postigne što veću unosnost investicija, **načelo raznovrsnosti (miješanja) i raspršenosti** investicija pak diktira ispreplitanje različitih oblika investiranja kod brojnih subjekata. Ponovo treba spomenuti **načelo likvidnosti**, koje zahtijeva da je moguće u cijelosti odmah i stalno ispunjavati obaveze dospjele za isplatu.

Zakon precizno propisuje **vrste dozvoljenh investicija** pokrivne imovine (član 121.) kao na primjer vrijednosne papire, čiji izdavač je Republika



Slovenija, Banka Slovenije, država članica EU odnosno država članica OECD ili neke druge organizacije; obveznice odnosno druge dužničke vrijednosne papire; dionice; investicijske kupone uzajamnih fondova odnosno dionice investicijskih društava; potraživanja na ime zajmova, osiguranih založnim pravom na nekretnini; potraživanja na ime zajmova bankama; nekretnine i druga konkretna prava na nekretnini (na primjer građevinsko pravo); investicije u depozite kod banke itd. Na zahtjev pojedinog osiguravajućeg društva može Agencija za nadzor osiguranja iz posebno osnovanih razloga za određeno vrijeme dozvoliti da osiguravajuće društvo uloži pokrivnu imovinu u investicije druge vrste, koje nisu predviđene zakonom i podzakonskim propisom.

Osiguravajuća društva ne mogu neograničeno ulagati novac u pojedinu vrstu investicije. Vrijednost pojedinih vrsta investicija pokrivne imovine naime **ne smije prelaziti propisane procen**te (isto tako zakon predviđa tako zvane skupine ograničenja – ograničenja kod vrijednosnih papira istog izdavača, ograničenja kumuliranih vrijednosti više vrsti investicija i slično) od ukupne visine osiguravajuće-tehničkih rezervacija (uključujući rezervacije za osiguranja, koja pokriva reosiguranje), za čije pokriće je namijenjena pokrivna imovina. Također ovdje može Agencija za nadzor osiguranja iz posebno osnovanih razloga na zahtjev pojedine osiguravajuće kuće dozvoliti da u vezi s pojedinom vrstom ulaganja osiguravajuće društvo za određeno vrijeme prekorači zakonska odnosno podzakonska ograničenja (član 122.). Neograničena ulaganja su dozvoljena samo u slučaju ulaganja u vrijednosne papire, čiji izdavalac je Republika Slovenija, Banka Slovenije, država članica odnosno država članica OECD ili međunarodna financijska organizacija, odnosno u one vrijednosne papire za koje puno jamči jedna od nabrojanih institucija.

Za osiguravajuća ulaganja je karakteristična tako zvana **lokalizacija pokrivne imovine**. Osiguravajuće društvo mora naime pri ulaganju pokrivne imovine na području Republike Slovenije, države članice EU odnosno strane države voditi računa na području koje država pokriva opasnosti osiguranja, koje sklapa, pri čemu može agencija dozvoliti izuzetak.

Osiguravajuće društvo mora ulaganja pokrivne imovine, radi kojih je izloženo rizicima eventualnih gubitaka radi promjene kamatnih stopa, kurseva stranih valuta odnosno drugih tržišnih rizika, **uskладiti s njenim obavezama** na osnovu ugovora o osiguranju, čija visina zavisi od jednakih izmjena. Pri tome je dužno voditi računa o dospijeću obaveza iz ugovora o osiguranju. Bez obzira na gornje pravilo u pogledu usklađenosti investicija, može osiguravajuće društvo ulaganja pokrivnog fonda uskladiti sa svojim

obavezama na osnovu ugovora o osiguranju, čija visina zavisi od promjena kurseva stranih valuta, samo do 80 procenata. Drugim riječima, ako obaveze osiguravajućeg društva iznose 1 milion tolara, moraju biti tolarska ulaganja najmanje u visini od 800.000 tolara.

#### **2.6.5.2. Pokrivni fond**

Poseban “privilegiran” dio pokrivne imovine predstavlja ***pokrivni fond***, koji je namijenjen za pokriće obaveza osiguravajućeg društva iz onih vrsta osiguranja, za koja je potrebno formirati ***matematičke rezerve*** (za osiguranja života, te osiguranja od nezgoda i zdravstvena osiguranja, za koja se upotrebljavaju slične tabele vjerovatnoće i izračunavanja kao za osiguranja života). Imovinu pokrivnog fonda je dozvoljeno upotrijebiti samo za isplatu potraživanja iz osiguranja, u vezi kojih je formiran pokrivni fond.

Osiguravajuće društvo mora formirati ***poseban pokrivni fond za svaku od sljedećih vrsta osiguranja:***

- osiguranja života, kod kojih osiguranik ne preuzima investicijski rizik;
- osiguranja života, kod kojih osiguranik preuzima investicijski rizik (osim prenosnih premija, rezervacija šteta i dodatnih osiguravajuće-tehničkih rezervacija za zajamčenu najmanju isplatu);
- zdravstvena osiguranja;
- druge vrste osiguranja, za koja je potrebno formirati matematičke rezervacije.

***Vrijednost imovine pokrivnog fonda*** mora biti uvijek najmanje jednaka visini ***zahtijevanog pokrića***. Zahtijevano pokriće obuhvata matematičke rezervacije. Kod zdravstvenih osiguranja i osiguranja života, uključujući ona, kod kojih osiguranik preuzima investicioni rizik, obuhvata zahtijevano pokriće pored matematičkih rezervacija također rezervacije za prenosne premije, rezervacije šteta i rezervacije za bonuse i popuste. Osiguravajuće društvo mora izračunavati zahtijevano pokriće odvojeno za svaku od navedenih vrsta osiguranja. Kada osiguravajuće društvo formira više pokrivnih fondova, odredbe ***zakona o osiguranju*** o pokrivnom fondu i isplati iz imovine pokrivnog fonda upotrebljavaju se odvojeno za pojedinačni pokrivni fond.

Također za investicije pokrivnog fonda primijenjuju se odredbe *Zakona o osiguranju* u pogledu vrsti dozvoljenih investicija, ograničenja pojedinih investicija, lokalizacije pokrivne imovine (pokrivnog fonda) i usklađenosti ulaganja (čl. 121. do 124.). Ograničenja pojedinih investicija važe odvojeno za svaki pokrivni fond, koji formira osiguravajuće društvo.

Zakon sadrži još posebne odredbe za osiguranja, kod kojih osiguranik preuzima investicijski rizik (član 129.), kao i u pogledu odvajanja imovinskog pokrivnog fonda od imovine osiguravajućeg društva (član 130.), odvajanja ulaganja u vrijednosne papire (član 131.), ulaganja u bankovne novčane depozite odnosno zajmove (član 132.) i posebnog novčanog računa za svaki pokrivni fond (član 133.). Potrebno je naglasiti da je na imovini pokrivnog fonda dozvoljeno **prisilno izvršenje** samo za osiguranje odnosno isplatu potraživanja osiguranika iz ugovora o osiguranju, u vezi kojeg je bio formiran pokrivni fond. Isto tako ima pokrivni fond poseban položaj u slučaju stečaja osiguravajućeg društva, jer danom početka **stečajnog postupka** nad osiguravajućim društvom dobiju osiguratelji odnosno ostali imaoci prava iz osiguranja, u vezi kojih je bio formiran pokrivni fond, pravo na **odvojenu isplatu svojih potraživanja** iz tih osiguranja iz imovine pokrivnog fonda do visine, koja je jednaka zahtijevanom pokriću (čl. 209. do 214.).

#### 2.6.6. Ostale mjere ovladavanja rizika

Osiguravajuće društvo ovladava rizicima također na druge načine, među kojima je najznačajnije **reosiguranje (reinsurance)**, koje možemo jednostavno opisati kao “osiguranje osiguravajućih društava”. Zakon obavezuje osiguravajuće društvo da mora s reosiguranjem pokriti onaj dio opasnosti preuzetih u osiguranje, koje po tabeli maksimalnog pokrića prelaze vlastite udjele u izravnavanju opasnosti. Za svaku poslovnu godinu dužno je donijeti **program planiranog reosiguranja**, koji mora obuhvatati izračunate vlastite udjele po pojedinačnim vrstama osiguranja i na njihovoj osnovi izrađenu tabelu maksimalnog pokrića, postupke, kao i osnove i mjerila za utvrđivanje najveće vjerovatne štete (*PML – Probable Maximum Loss*) za pojedine osigurane opasnosti. Pri **izračunavanju vlastitih udjela** mora osiguravajuće društvo naročito uzeti u obzir visinu kapitala i minimalnog kapitala, ukupni poslovni obim, zaračunate premije osiguranja u skupinama osiguranja i vrstama osiguranja, udjele osiguranja po pojedinim vrstama osiguranja, korekcije radi odstupanja u pojedinim vrstama osiguranja.

Drugi oblik izravnavanja opasnosti je **suosiguranje (co-insurance)**, gdje je ugovor o osiguranju sklopljen sa više osiguravajućih društava, koja su se sporazumijela o tome da će zajedno trpjeti i dijeliti opasnost, pri čemu svako

odgovara osiguraniku za potpunu odštetu (član 935. *zakona o obligacijskim odnosima*). Osiguravajuće društvo može preuzeti u suosiguranje opasnosti samo u okviru njegovih vlastitih udjela po pojedinim vrstama osiguranja po tabelama maksimalnog pokrivača.

Sa gledišta ovladavanja rizika je također značajna odredba zakona da moraju osiguravajuća društva kod statističkih obrada sklopljenih osiguranja, opasnosti, koje pokrivaju osiguranja, slučajeva osiguranja i šteta, upotrebljavati **statističke standarde osiguranja**, koje donosi Slovenačko udruženje osiguranja (privredno interesno udruženje, u koje su uključena slovenačka osiguravajuća društva, reosiguravajuća društva i pool) u saglasnosti s Agencijom za nadzor osiguranja.

Osiguravajuće društvo mora **za svako tromjesečje** izračunavati odnosno utvrđivati visinu kapitala, zahtjeve za kapitalom, primjerenost kapitala, visinu osiguravajuće-tehničkih rezervacija, vrijednost pokrivne imovine, vrste, raspšenost, usklađenost i lokalizaciju ulaganja pokrivne imovine odnosno pokrivnih fondova i statističke podatke osiguranja. O tim podacima mora izvještavati Agenciju za nadzor osiguranja.

U nekim slučajevima, kada osiguravajuće društvo ne ovladava rizike u dovoljnoj mjeri, **ne smije isplatiti dobit** u obliku privremene (=“vmesne”) dividende odnosno dividende ili u obliku isplate na ime učešća u dobiti uprave društva, nadzornog odbora odnosno zaposlenih. Takva zabrana isplate dobiti nastupa:

- ako je kapital osiguravajućeg društva manji od minimalnog kapitala;
- ako bi se kapital osiguravajućeg društva radi isplate dobiti smanjio ispod visine minimalnog kapitala;
- ako osiguravajuće društvo ne obezbjeđuje najmanji obim likvidnosti, određen s podzakonskim aktom;
- ako osiguravajuće društvo radi isplate dobiti više ne bi obezbjeđivalo najmanji obim likvidnosti, određen s podzakonskim aktom;
- ako je Agencija za nadzor osiguranja osiguravajućem društvu odredila otklanjanje kršenja u vezi s pogrešnim prikazivanjem aktivnih odnosno pasivnih bilansnih stavki, čije pravilno prikazivanje bi utjecalo na prikaz uspjeha osiguravajućeg

društva, i osiguravajuće društvo nije postupalo u skladu s tom odredbom o otklanjanju kršenja.

Ako kapital osiguravajućeg društva radi povećanih zahtjeva kapitala ili drugih uzroka ne dostiže minimum kapitala, uprava osiguravajućeg društva mora odmah donijeti ***mjere za obezbjeđivanje minimalnog kapitala***, za koje je nadležno, odnosno izraditi

prijedlog onih mjera, za koje su nadležni drugi organi osiguravajućeg društva. O tome mora izvještavati Agenciju za nadzor osiguranja u okviru izvještaja o mjerenju rizika.

## **2.7. Poslovne knjige i poslovni izvještaji**

Osiguravajuće društvo mora voditi poslovne knjige, sastavljati knjigovodstvene isprave, vrednovati knjigovodstvene stavke i sastavljati računovodstvene izvještaje u skladu s *Zakonom o privrednim društvima* i ostalim propisima (na primjer propisi, koji uređuju kontni plan za osiguravajuća društva, vrste i sheme računovodstvenih prikaza osiguravajućih društava, detaljniji sadržaj godišnjeg poslovnog izvještaja itd.). Pri tome mora u okviru *Zakona o osiguranju* uzeti u obzir računovodstvene i financijske standarde te načela, kao i opće računovodstvene stavke. Dužno je organizovati poslovanje, voditi poslovne knjige, poslovnu dokumentaciju i ostale administrativne odnosno poslovne evidencije na takav način da je moguće bilo kada provjeriti da li posluje u skladu s pravilima o ovladavanju rizicima (čl. 155. do 160 *Zakona o osiguranju*).

Osiguravajuće društvo svrstava podatke u računovodstvene evidencije po ***kontnom planu*** za osiguravajuća društva, koji propisuje Agencija za nadzor osiguranja. Pri sastavljanju računovodstvenih iskaza dužno je upotrebljavati ***sheme računovodstvenih iskaza za osiguravajuća društva***.

Osiguravajuća društva sastavljaju ***računovodstvene iskaze i poslovne izvještaje*** za poslovnu godinu, koja je jednaka kalendarskoj godini (na primjer 31.12.2000.). Agenciji za nadzor osiguranja moraju prezentirati nerevidirane računovodstvene iskaze u roku od ***tri mjeseca*** po isteku kalendarske godine, dakle najkasnije do mjeseca marta. Taj rok je opravdano ***duži za reosiguravajuća društva (četiri mjeseca)***, jer mogu da pripreme bilanse i izvještaje tek na osnovu podataka koje prime od osiguravajućih društava.

## 2.8. Unutarnja revizija

Poznajemo tri vrste nadzora kao informacijske funkcije i to reviziju, nadgledanje i kontroliranje. **Revizija** je najsloženija vrsta nadzora i može biti unutarnja (u okviru osiguravajućeg društva) i vanjska (od strane revizijskog društva). **Nadgledanje** provjerava poštivanje propisa i zato je dio vanjskog nadzora, **kontroliranje** pak obuhvata stalno provjeravanje pravilnosti u toku samog vršenja procesa u određenoj organizaciji (na primjer osiguravajućem društvu) i dakle oblik je unutarnjeg nadzora.

Unutarnja revizija obuhvata naročito sljedeća područja poslovanja, odnosno procese u osiguravajućem društvu (Korošec):

- sistem unutarnjih kontrola pri izvođenju osiguravajućih i drugih poslova;
- vođenje poslovne politike, poštivanje propisa, unutarnjih akata i tarifnog sistema;
- pribavljanje poslova osiguranja;
- sklapanje osiguranja, obračun premija, naplatu premija, te uspješnost pojedinih zastupnika osiguranja;
- police osiguranja;
- procese rješavanja ("likvidacije") šteta;
- ostvarivanje regresa na ime šteta;
- tužbe i druge postupke pred sudovima u vezi osiguranja;
- devizno poslovanje osiguravajućih društava;
- reosiguranje;
- ulaganje osiguravajuće tehničkih i drugih sredstava;
- računarski informacijski sistem.

Pri unutarnjoj reviziji u osiguravajućim društvima je u prvom planu revizija procesa, koji su povezani s novčanim tokovima (na primjer s prilikom premija, odlivom premija osiguranja). Značajna je revizija djelovanja zastupničke mreže, sistema za računarsku obradu podataka, računovodstva i računovodstvenih izvještaja, efikasnosti vođenja osiguravajućeg društva i savjetovanje za njegovo poboljšanje (*management auditing*) itd. (Korošec).

*Zakon o osiguranju* uređuje unutarnju reviziju u članovima 161.-166., i to bitno detaljnije nego bivši *Zakon o osiguravajućim društvima* (član 8.). Osiguravajuće društvo mora organizovati unutarnju reviziju kao **samostalni organizacijski dio**, koji je neposredno podređen upravi osiguravajućeg društva, te funkcionalno i organizacijski odvojen od drugih organizacijskih dijelova osiguravajućeg društva. Pri tome se postavlja pitanje da li ne bi bilo

radi nepristranosti i lakšeg rada (opasnost pritiska uprave!) prikladnije da unutarnji revizori neposredno odgovaraju nadzornom odboru osiguravajućeg društva umjesto upravi, mada prvi barem posredno ima također na tom području značajnu funkciju.

Za obavljanje zadataka unutarnje revizije mora osiguravajuće društvo zaposliti najmanje jednu osobu, koja je stekla naziv revizor, odnosno provjereni unutarnji revizor, u skladu sa *Zakonom o reviziji* (1993). Unutarnji revizori ne smiju obavljati nikakve druge zadatke, a njihove zadatke ne smiju obavljati članovi uprave osiguravajućeg društva.

**Pravila djelovanja unutarnje revizije i godišnji program rada unutarnje revizije** određuje uprava osiguravajućeg društva u saglasnosti s nadzornim odborom. Godišnji program mora obuhvatati područja poslovanja, na kojima će unutarnja revizija izvršiti pregled poslovanja, kao i opis sadržaja planiranih pregleda poslovanja po pojedinim područjima. Detaljniji plan rada unutarnje revizije donosi uprava osiguravajućeg društva.

Unutarnja revizija vrši **stalni i cjeloviti nadzor** nad poslovanjem osiguravajućeg društva s namjerom provjeravanja, ako osiguravajuće društvo u skladu sa *Zakonom o osiguranju*, na osnovu propisa izdatih na osnovu istoga i internih akata osiguravajućeg društva, ispravno obavlja poslove osiguranja i vodi poslovne knjige, sastavlja knjigovodstvene dokumente, vrednuje knjigovodstvene stavke i sastavlja računovodstvene, te ostale izvještaje.

Ako unutarnja revizija pri pregledu poslovanja utvrdi da osiguravajuće društvo krši pravila o savlađivanju rizika, te mu radi toga prijeti nelikvidnost ili nesolventnost, ili da je ugrožena sigurnost poslovanja, odnosno osiguranika, mora o tome **bez odlaganja obavijestiti** upravu osiguravajućeg društva i nadzorni odbor.

Pri svom radu mora unutarnja revizija postupati u skladu sa stručnim načelima i standardima unutarnje revizije, kodeksom profesionalne etike unutarnjih revizora, te pravilima djelovanja unutarnje revizije, koja u saglasnosti s nadzornim odborom donosi uprava osiguravajućeg društva. Metode svoga rada mora uskladiti s radom vanjskih revizora osiguravajućeg društva, koji pregledavaju godišnje računovodstvene iskaze, odnosno vrše posebnu reviziju na zahtjev Agencije za nadzor osiguranja, odnosno posebnu ili vanrednu reviziju na osnovu odredaba *Zakona o preuzimanjima* iz godine 1997.

Unutarnja revizija mora **najmanje dva puta godišnje** izraditi **izvještaj o unutarnjoj reviziji**, koji mora sadržavati:

- opis sadržaja obavljenih pregleda poslovanja;
- primjerenost i efikasnost djelovanja sistema unutarnjih kontrola;
- kršenja i nepravilnosti koje je utvrdila unutarnja revizija pri pojedinom pregledu poslovanja i prijedlog mjera za otklanjanje tih kršenja i nepravilnosti;
- konstatacije u vezi otklanjanja kršenja i nepravilnosti koje je utvrdila unutarnja revizija.

Isto tako mora izraditi **godišnji izvještaj o unutarnjoj reviziji**, koji obuhvata izvještaj o ostvarivanju godišnjeg programa rada i rezime značajnijih konstatacija u pogledu izvršenih pregleda poslovanja. Polugodišnji i godišnji izvještaj dužna je dostaviti upravi i nadzornom odboru. Uprava mora godišnji izvještaj o unutarnjoj reviziji, s mišljenjem nadzornog odbora, uvrstiti u dnevni red skupštine istovremeno s revidiranim godišnjim izvještajem osiguravajućeg društva.

## 2.9. Vanjsko revidiranje

Spomenuli smo već da mora osiguravajuće društvo podnijeti Agenciji za nadzor osiguranja **nerevidirane** računovodstvene iskaze do kraja marta, odnosno reosiguravajuće društvo do kraja aprila.

Uz godišnji izvještaj dužno je priložiti izvještaj ovlašćenog aktuara. Prije sazivanja skupštine dioničara mora godišnji izvještaj osiguravajućeg društva pregledati također ovlašćeni revizor, što predstavlja **vanjsku reviziju** poslovanja osiguravajućeg društva (članovi 167.-171. *Zakona o osiguranju*). Taj zadatak obavljaju specijalizirana društva kao na primjer KPMG, Deloitte & Touche, Pricewaterhouse, Coopers, Revidis i brojna druga.

Osiguravajuće društvo mora agenciji dostaviti revidirani godišnji izvještaj u roku od **osam dana** po prijemu izvještaja revizora, odnosno najkasnije **u roku od šest mjeseci (do kraja juna)** po isteku kalendarske godine. Također ovdje je rok za **reosiguravajuća društva** duži za jedan mjesec (**do kraja jula**).



Uprava osiguravajućeg društva mora revizorima **dostaviti svu potrebnu dokumentaciju i omogućiti im uvid** u poslovne knjige, spise i računarske zapise. U okviru običajnog poslovnog vremena dužna im je **omogućiti dostup** do poslovnih i radnih prostorija, te dati im **na raspolaganje prikladne prostorije i pomagala**. Ako su bili izvršeni unosi ili pohranjivanje podataka s upotrebom računarske obrade, mora osiguravajuće društvo o vlastitom trošku u primjerenom roku revizoru pružiti pomagala koja su potrebna za čitanje dokumentacije (na primjer računare, odgovarajuću programsku opremu). Po potrebi mora isto tako obezbijediti čitljive trajne izvode (*print-outs*) u dovoljnom broju kopija.

Osiguravajuće društvo je dužno **objaviti rezime revidiranog godišnjeg izvještaja s mišljenjem revizora** u dnevnoj štampi, odnosno stručnoj financijskoj štampi, koja izlazi najmanje jednom sedmično (na primjer u Delu, Dnevniku, Financijama), i to u roku od **15 dana** nakon usvajanja na skupštini dioničara, a najkasnije u roku od **osam mjeseci (do kraja avgusta)** po isteku kalendarske godine.

Revizor pregleda i izvještava *inter alia* o:

- bilansu stanja;
- iskazu uspjeha;
- iskazu financijskih tokova;
- stanju i izmjenama osiguravajuće-tehničkih rezervacija;
- stanju i strukturi investicija pokrivne imovine;
- stanju i strukturi investicija pokrivnih fondova kojima upravlja osiguravajuće društvo;
- ispunjavanju pravila o savlađivanju rizika;
- djelovanje unutarnje revizije;
- načinu vođenja poslovnih knjiga;
- kvalitetu informacijskog sistema u osiguravajućem društvu;
- pravilnosti i potpunosti obavještenja i izvještaja Agenciji za nadzor osiguranja;
- vrednovanju bilansnih i vanbilansnih stavki i o računovodstvenim politikama.

Nadzorni organ ima pravo da od revizora zahtijeva **dodatna objašnjenja** u vezi revizijskog pregleda. Ako revizijski pregled, odnosno izvještaj, nije obavljen, odnosno izrađen u skladu s odredbama zakona o osiguranju, nadzorni organ ga odbije i zahtijeva da revizijski pregled obavi **drugi ovlašćeni revizor** o trošku osiguravajućeg društva.

Revizor mora **bez odlaganja obavijestiti nadzorni organ**, ako pri pregledu utvrdi da osiguravajuće društvo, odnosno osoba povezana s osiguravajućim društvom krši pravila o savlađivanju rizika, te osiguravajućem društvu radi toga prijeti nelikvidnost ili nesolventnost, ili da je ugrožena sigurnost poslovanja odnosno osiguranika.

## 2.10. Čuvanje povjerljivih podataka

Zanimljivo je da je u nekadašnjem *Zakonu o osiguravajućim društvima* iz 1994. godine najduži član 20. bio namijenjen upravo vođenju, posredovanju i upotrebi ličnih podataka. *Zakon o osiguranju*, koji govori o čuvanju povjerljivih podataka (član 152.-154.), nalaže da mora osiguravajuće društvo čuvati kao povjerljive sve podatke, činjenice i okolnosti za koje je saznalo pri poslovanju s pojedinim osigurateljem, odnosno osiguranikom, odnosno drugim imaoцем prava iz osiguranja (član 152.). Uređeno je također dobivanje, vođenje i upotreba tih podataka.

## 2.11. Državni nadzor osiguranja

### 2.11.1 Općenito o državnom nadzoru osiguranja

Na početku smo spomenuli da se *Zakon o osiguranju* temelji, između ostalog, na **načelu nadzora**. Radi se o nadzoru nad osobama, koje se bave s osiguranjem, koji mora obavljati nadzorni organ s odgovarajućim nadležnostima, koje mu omogućavaju efikasno obavljanje nadzora s namjenom obezbjeđivanja čvrstoće (stabilnosti) i pouzdanog djelovanja osiguranja, kao i povjerenja ulagača (potencijalnih osiguranika) u tržište osiguranja. Njemački teoretičar osiguranja Farny svrstava među ciljeve državnog nadzora osiguranja smanjivanje i otklanjanje nepravilnosti u osiguranju, čuvanje interesa osiguranika, omogućavanje djelovanja privrede osiguranja, te iskorištavanje osiguranja za opće privredno-političke namjene.

Kao što navodi Flis, možemo zametke državnog nadzora u osiguranju na području sadašnje Republike Slovenije naći u *Uredbi o nadzoru nad osiguravajućim preduzećima* iz 1937. godine, koju je donijela Kraljevina Jugoslavija. S tom uredbom se država odazvala na bankrot poznate austrijske osiguravajuće kuće Feniks u proljeće 1936. godine, koja je imala u Kraljevini Jugoslaviji najveći portfelj osiguranja života. Osiguratelji, koji su bili prvenstveno iz nižih socijalnih slojeva, su radi sloma osiguravajuće kuće izgubili znatna sredstva, što bi moglo prouzrokovati socijalne nemire. Na osnovu uredbe su sva privatna preduzeća, koja su se bavila s osiguravajućim poslovima, pripala pod kontrolu ministarstva za trgovinu i nadzor. U njegovom

okviru bio je osnovan poseban osiguravajući savjet, kao savjetodavni odbor, od kojeg je ministarstvo zahtijevalo mišljenje o svim značajnim pitanjima, koja su se odnosila na osiguranje.

Kasniji propisi FNRJ i SFRJ sadržavali su odredbe, koje su bile posredno namijenjene državnom nadzoru osiguranja, a moderno, sistematsko i iscrpno uređenje nadzora osiguranja donio je tek *Zakon o osiguravajućim društvima* iz 1994. godine. Na osnovu zakona bio je osnovan ured RS za nadzor osiguranja, koji je djelovao kao organ u sastavu ministarstva za financije, a nakon stupanja na snagu *Zakona o osiguranju* zamijenila ga je samostalna agencija za nadzor osiguranja po uzoru Agencije za tržište vrijednosnih papira.

### 2.11.2 Agencija za nadzor osiguranja

Agencija za nadzor osiguranja je pravno lice sa sjedištem u Ljubljani, koja je bila osnovana na osnovu *Zakona o osiguranju* (članovi 246. do 265). Pri izvršavanju svojih zadataka i nadležnosti je samostalna i nezavisna, mada je posredno vezana za Vladu i Državni zbor RS. Nadzor nad zakonitošću i namjenom, domaćinske i efikasne upotrebe sredstava agencije obavlja računski sud.

**Organi Agencije za nadzor osiguranja** su stručni savjet i direktor. **Stručni savjet** sačinjavaju **predsjednik i šest članova**. Članove i predsjednika stručnog savjeta imenuje i razrješava Vlada RS na prijedlog ministra za financije. Članovi i predsjednik se imenuju za period od pet godina i mogu biti ponovo imenovani. **Direktora** isto tako imenuje i razrješava Vlada RS na prijedlog ministra za financije i to za **period od pet godina između članova stručnog savjeta**. Direktor vodi poslovanje Agencije i organizuje njezin rad.

Za **člana odnosno predsjednika stručnog savjeta** može biti imenovana osoba, koja (1) je državljanin Republike Slovenije, (2) ima univerzitetsko obrazovanje, (3) je priznat stručnjak s područja osiguranja, financija ili privrednog prava i (4) nije bila pravosnažno neuslovno osuđena na kaznu zatvora više od tri mjeseca, koja još nije izbrisana. S obzirom na činjenicu da u Sloveniji nema baš u izobilju stručnjaka iz osiguranja je po svoj prilici nepovoljna zakonska zabrana da članovi i predsjednik stručnog savjeta ne smiju biti ugovorno vezani, zaposleni ili imati vlasničke udjele pravnih lica, kojima Agencija za nadzor osiguranja izdaje dozvolu, odnosno saglasnost za poslovanje. Hvale vrijedan je pak zahtjev da članovi i predsjednik ne smiju obavljati zadatke u organima političkih stranaka.

Član odnosno predsjednik stručnog savjeta (kao i direktor) može biti **prijevremeno razriješen** samo u taksativno određenim slučajevima: (1) na svoj zahtjev, (2) ako je pravosnažno neuslovno osuđen na kaznu zatvora više od tri mjeseca, (3) radi trajnog gubitka radne sposobnosti za obavljanje funkcije, (4) ako krši dužnost čuvanja povjerljivih podataka i (5) ako krši zabranu u pogledu gore opisane povezanosti s određenim pravnim licima. Takva zakonska zaštita je dobrodošla i više nego primjerena, jer smo u zadnje vrijeme bili svjedoci sveopćem uklanjanju osoba sa stručnih položaja iz političkih razloga, to se pak na osnovu novog zakona, barem na području osiguranja ne bi smjelo više desiti.

Stručni savjet ima brojne značajne i složene **nadležnosti**. Između ostalog, odlučuje o dozvolama i saglasnostima, te o drugim pojedinim zahtjevima, o kojima u skladu sa zakonom odlučuje Agencija za nadzor osiguranja; donosi određene propise, za koje je nadležna agencija, poslovnik agencije, izvještaj o stanju na području osiguranja i godišnji izvještaj o radu agencije itd. Stručni savjet punovažno odlučuje o izdavanju propisa, koji su u nadležnosti Agencije za nadzor osiguranja, ako je na sjednici prisutna većina njegovih članova. Propis je prihvaćen, ako za njega glasa većina članova stručnog savjeta. Propisi Agencije za nadzor osiguranja objavljuju se u Službenom listu Republike Slovenije.

Agencija za nadzor osiguranja mora **godišnje izvještavati Državni zbor Republike Slovenije** o stanju i uslovima na područjima osiguranja, pri čemu mu mora izvještaj za proteklu godinu dostaviti do 30. juna tekuće godine. Izvještaj mora obuhvatati podatke o obimu poslova osiguranja po vrstama osiguranja. Isto tako mora Državni zbor godišnje izvještavati o svom radu. Taj izvještaj, koji mora isto tako podnijeti do 30. juna tekuće godine za proteklu godinu, mora obuhvatati podatke o mjerama Agencije za nadzor osiguranja nakon izvedenih postupaka nadzora, izdatih dozvola za obavljanje poslova osiguranja i o drugim dozvolama, koje izdaje agencija, te podatke o sarađivanju agencije s drugim domaćim i stranim nadzornim organima.

### **2.11.3. Nadzor nad osiguravajućim društvima**

#### **2.11.3.1. Obim nadzora**

Agencija za nadzor osiguranja vrši nadzor nad osiguravajućim društvima i reosiguravajućim društvima s namjenom da provjerava da li poštuju propisana pravila o savlađivanju rizika i druga pravila (čl. 172. do 198. *Zakona o osiguranju*). Nadzor vrši također nad pravnim licima, povezanim s osiguravajućim društvom, ako je to potrebno radi nadzora nad poslovanjem

osiguravajućeg društva. Ako je za nadzor nad takvim licem nadležan drugi nadzorni organ, agencija izvrši pregled njegovog poslovanja u saradnji s nadležnim nadzornim organom. Ako se osiguravajuće društvo bavi s osiguranjem pomoći ("asistence"), agencija vrši nadzor također nad tehničkom osposobljenošću lica, koja pružaju pomoć u poteškoćama.

Agencija za nadzor osiguranja isto tako vrši **nadzor nad drugim licima**, koja pored drugih djelatnosti ili kao jedinu djelatnost obavljaju poslove osiguranja ili djelatnost zastupanja osiguranja odnosno posredovanja, a da za obavljanje tih djelatnosti nisu dobila odnosno imala dozvolu (čl. 244. i 245.).

Državni nadzor osiguranja nad osiguravajućim društvima vrši se (1) praćenjem, prikupljanjem i provjeravanjem izvještaja i obaveštenja osiguravajućih društava i drugih lica, koja su dužna izvještavati Agenciju za nadzor osiguranja odnosno obavještavati je o pojedinim činjenicama i okolnostima, (2) obavljanjem pregleda poslovanja osiguravajućih društava, i (3) izricanjem mjera nadzora. U okvir nadzora osiguranja spada također izdavanje raznovrstnih dozvola (na primjer za obavljanje poslova osiguranja, za udruživanje osiguravajućih društava, za osnivanje podružnica u inostranstvu itd.), jer država na takav način nadzire ulazak privrednih subjekata na tržište osiguranja. Za obavljanje nadzora plaćaju osiguravajuća društva naknadu, koju s obzirom na visinu uplaćenih premija, odredi tarifa, koju donosi Agencija za nadzor osiguranja. Kada je osiguravajućem društvu izrečena mjera nadzora, mora agenciji plaćati paušalnu naknadu troškova postupka, određenu tarifom.

Sastavni dio nadzora je **redovno izvještavanje i izvještavanje na zahtjev Agencije za nadzor osiguranja**. Osiguravajuće društvo je dužno izvještavati o sljedećim činjenicama i okolnostima:

- izmjenama podataka, koji se upisuju u sudski registar;
- sazivanju skupštine i svim odlukama, donijetim na skupštini;
- imaoima dionica osiguravajućeg društva, te o sticanju odnosno izmjeni kvalificiranih udjela;
- razrješavanju i imenovanju članova uprave;
- namjeravanom otvaranju, selidbi, zatvaranju ili privremenom prestanku filijale ili predstavništva, odnosno izmjenama vrste poslova, koje obavlja podružnica;
- investicijama na osnovu kojih je osiguravajuće društvo posredno ili neposredno steklo kvalificirani udio u drugom pravnom licu i o svakom daljem ulaganju u to pravno lice;
- značajnijim izmjenama u strukturi kapitala;

- prestanku obavljanja pojedinih poslova osiguranja.

Osiguravajuće društvo mora agenciju isto tako obavještavati o općim i posebnim uslovima osiguranja, premijskim cjenovnicima i obrascima odnosno drugim tiskanicama, koje upotrebljava pri poslovanju s osigurateljima, osiguranicima odnosno drugim imaocima prava iz osiguranja.

U nekim hitnim slučajevima mora uprava osiguravajućeg društva **odmah obavijestiti agenciju**, i to (1) ako je ugrožena likvidnost ili solventnost osiguravajućeg društva, (2) ako nastupe razlozi za prestanak ili oduzimanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja, i (3) ako se financijski položaj osiguravajućeg društva izmijeni tako da osiguravajuće društvo ne dostiže propisani minimalni kapital.

Na **zahtjev agencije** mora osiguravajuće društvo posredovati izvještaje i informacije o svim stvarima, značajnim za obavljanje nadzora odnosno izvršavanje drugih nadležnosti i zadataka nadzornog organa.

#### **2.11.3.2. Mjere nadzora**

Pri vršenju nadzora ima agencija na raspolaganju sljedeće **mjere nadzora**: (1) određivanje uklanjanja prekršaja, (2) određivanje dodatnih mjera, (3) oduzimanje dozvole, (4) imenovanje vanredne uprave, (5) uvođenje prinudne likvidacije osiguravajućeg društva, i (6) odlučivanje o razlozima za stečaj osiguravajućeg društva.

Agencija će na primjer izdati **odredbu o uklanjanju kršenjaa**, ako utvrdi da član uprave osiguravajućeg društva nema dozvolu, da osiguravajuće društvo ne ispunjava uslove za obavljanje poslova osiguranja i još u nekim drugim izričito navedenim slučajevima (član 179.). Osiguravajuće društvo mora u određenom roku otkloniti utvrđene prekršaje i agenciji dostaviti izvještaj, u kojem opiše mjere za otklanjanje kršenja. Izvještaju je potrebno priložiti isprave i druge dokaze, iz kojih proizilazi da su utvrđena kršenja otklonjena.

Ako agencija pri vršenju nadzora utvrdi da osiguravajuće društvo teže krši pravila o savlađivanju rizika, može s odredbom o otklanjanju prekršaja odrediti također **dodatne mjere** kao na primjer narediti upravi osiguravajućeg društva da donese plan mjera za obezbjeđivanje minimalnog kapitala osiguravajućeg društva, ili naredi upravi i nadzornom odboru da sazovu skupštinu dioničara osiguravajućeg društva i predlože donošenje odgovarajućih zaključaka (član 181.). U određenim slučajevima može čak zahtijevati od nadzornog odbora da razriješi člana odnosno članove uprave i imenuje novog.

Još teža mjera je **oduzimanje dozvole**, do koje će *inter alia* doći u slučaju da je bila dozvola osiguravajućeg društva dobivena uz navođenje neistinitih podataka (član 182.). S rješenjem o oduzimanju dozvole može Agencija za nadzor osiguranja istovremeno izreći da se oduzimanje dozvole neće izvršiti, ako osiguravajuće društvo za vrijeme probnog perioda (od 6 do 12 mjeseci) ne izvrši novi prekršaj, radi kojeg je moguće oduzeti dozvolu (član 183. i 184.). Agencija opozove uslovno oduzimanje dozvole i oduzme dozvolu ako osiguravajuće društvo u probnom periodu izvrši novi prekršaj, radi kojeg je moguće oduzeti dozvolu, odnosno ako ne ispuni propisane dodatne uslove.

Jedan od najtežih zahvata u autonomiju privrednih organizacija – osiguravajućih društava odnosno njegovih “vlasnika” (dioničara, članova uzajamnog osiguravajućeg društva) predstavlja imenovanje **vanredne uprave** (čl. 185. do 192.). Za takvu mjeru će se agencija odlučiti ako je osiguravajućem društvu odredila dodatne mjere, ali osiguravajuće društvo nije počelo s izvršavanjem tih mjera u određenim rokovima odnosno nije ih izvršilo, ako osiguravajuće društvo uprkos izvršenim dodatnim mjerama nije dostiglo minimalni kapital, ili ako bi dalje poslovanje osiguravajućeg društva moglo ugroziti njegovu likvidnost odnosno solventnost odnosno sigurnost osiguranika. S rješenjem o vanrednoj upravi agencija odredi trajanje vanredne uprave, koje ne smije biti duža od jedne godine, imenuje dva ili više vanrednih upravitelja, koji su članovi vanredne uprave osiguravajućeg društva, i odredi vrstu i obim poslova, koje obavlja pojedini vanredni upravitelj. Rješenje se upiše u sudski registar, a istovremeno se upiše također odgovarajuća promjena osoba, ovlašćenih za zastupanje osiguravajućeg društva. Pravne posljedice vanredne uprave očitavaju se naročito u tome da u periodu trajanja vanredne uprave izvršava nadležnosti nadzornog odbora Agencija za nadzor osiguranja. Danom izdavanja rješenja o vanrednoj upravi prestanu sve nadležnosti i ovlaštenja članovima uprave i nadzornog odbora osiguravajućeg društva, kao i nadležnosti skupštine, osim u slučaju povećanja osnovnog kapitala radi osiguravanja ekonomske stabilnosti osiguravajućeg društva (član 191.). Danom imenovanja vanredne uprave isto tako prestanu sve posebne ugodnosti (boniteti), koje imaju članovi uprave osiguravajućeg dioničkog društva i drugi radnici osiguravajućeg dioničkog društva na osnovu ugovora o zaposlenju, za koji ne važi tarifni dio kolektivnog ugovora. Suprotna ugovorna odredba bila bi ništavna. Vanredna uprava mora najmanje svaka tri mjeseca izraditi i predati agenciji izvještaj o financijskom stanju i uslovima poslovanja osiguravajućeg društva u vanrednoj upravi, a agencija mora najmanje jedanput u tri mjeseca ocijeniti rezultate vanredne uprave i na kraju “mandata” vanredne uprave odlučiti se bilo za prestanak vanredne uprave i opoziv vanrednih upravitelja odnosno za produženje

njenog djelovanja, ili pak za likvidaciju odnosno stečaj osiguravajućeg društva.

Agencija za nadzor osiguranja izdaje rješenje o početku **prinudne likvidacije**, ako na osnovu izvještaja vanredne uprave ocijeni da se u periodu trajanja iste finansijsko stanje nije poboljšalo, tako da bi osiguravajuće društvo dostiglo minimalni kapital, ipak nema uslova za početak stečajnog postupka; ako je osiguravajućem društvu oduzeta dozvola za obavljanje poslova osiguranja; ako je članu uprave osiguravajućeg društva pravosnažno oduzeta dozvola za obavljanje funkcije člana uprave i još u nekim drugim slučajevima (čl. 193. do 198.). S rješenjem agencija imenuje dva ili više likvidacijskih upravitelja i odredi vrstu, te obim poslova koje obavlja pojedini likvidacijski upravitelj. Danom izdavanja rješenja o prinudnoj likvidaciji prestaju sve nadležnosti i ovlaštenja članovima uprave i članovima nadzornog odbora osiguravajućeg društva, kao i većina ovlaštenja skupštine, a njihovu funkciju preuzima Agencija za nadzor osiguranja. U postupku prinudne likvidacije osiguravajuće društvo ne smije sklapati nikakve nove poslove, osim onih, koji su potrebni za unovčavanje likvidacijske mase.

Zadnja mjera nadzora je **odlučivanje o razlozima za stečaj osiguravajućeg društva** (čl. 199. do 214.), pri čemu moramo naglasiti da *Zakon o osiguranju* zabranjuje da nad osiguravajućim društvom počne *postupak prinudnog izmirenja* (sporazum između prezaduženog dužnika i povjerilaca, s kojim se dugovi snize, odnosno odgodi njihovo plaćanje). Ako likvidacijski upravitelji utvrde da imovina osiguravajućeg društva nije dovoljna za isplatu svih potraživanja povjerilaca osiguravajućeg društva, ili da osiguravajuće društvo nema dovoljno likvidnih sredstava da bi moglo pri dospijeću isplatiti potraživanja povjerilaca, moraju o tome odmah obavijestiti Agenciju za nadzor osiguranja. Radi se o jednom od stečajnih razloga, a agencija se može za takav krajnji korak odlučiti u skladu sa *Zakonom o osiguranju* i *Zakonom o prinudnom izmirenju, stečaju i likvidaciji* (1993) također u slučaju ako sama utvrdi u toku obavljanja nadzora da imovina osiguravajućeg društva nije dovoljna za isplatu svih potraživanja povjerilaca osiguravajućeg društva, ili ako na osnovu izvještaja vanredne uprave ocijeni da se u vrijeme njenog trajanja finansijsko stanje nije popravilo i osiguravajuće društvo, uprkos vanrednoj upravi, nije sposobno tekuće ispunjavati dospelje obaveze.



## 2.11.4. Izdavanje dozvola u vezi obavljanja poslova osiguranja

### 2.11.4.1. Vrsta dozvola

Kao što smo vidjeli, jednu od nadzornih funkcija Agencije za nadzor osiguranja predstavlja izdavanje dozvola, kao na primjer dozvola za sticanje kvalificiranog udjela (čl. 18. i 19. *Zakona o osiguranju*), za obavljanje funkcije člana uprave (čl. 25.), za transformaciju uzajamnog osiguravajućeg društva u dioničko društvo (čl. 62.), za obavljanje poslova i djelatnosti zastupanja odnosno posredovanja osiguranja (čl. 230. i 238.) itd. Posebna grupa dozvola su **dozvole u vezi obavljanja poslova osiguranja** (član 65.), među koje spadaju:

- **dozvola za obavljanje poslova osiguranja:** ovu dozvolu mora osiguravajuće društvo dobiti prije upisa osnivanja u sudski registar;
- **dozvola za udruživanje:** ako se osiguravajuće društvo udruži s drugim osiguravajućim društvom odnosno drugim pravnim licem, mora takvu dozvolu dobiti preuzimajuće osiguravajuće društvo prije upisa odluke o pripajanju, odnosno spajanju u sudski registar kod preuzimajućeg osiguravajućeg društva. O toj dozvoli odlučuje Agencija za nadzor osiguranja istovremeno s odlukom o dozvoli za obavljanje poslova osiguranja, osim kada je zahtjev za izdavanje dozvole za udruživanje bio podnijen nakon što je preuzimajuće osiguravajuće društvo dobilo dozvolu za obavljanje poslova osiguranja;
- **dozvola za osnivanje filijale u inostranstvu;**
- **dozvola za prijenos ugovora o osiguranju na drugo osiguravajuće društvo;**
- **dozvola za prijenos izdvojenih poslova:** ovu dozvolu mora osiguravajuće društvo dobiti za sklapanje ugovora s kojim prenosi značajan dio poslovanja na drugo osiguravajuće društvo, odnosno drugu osobu.

O zahtjevu za izdavanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja ili za udruživanje, mora Agencija za nadzor osiguranja odlučiti u roku od **tri mjeseca** od prijema zahtjeva za izdavanje dozvola, a o ostalim zahtjevima u roku od **dva mjeseca** nakon prijema zahtjeva za izdavanje dozvole, odnosno saglasnosti (član 329.).

#### 2.11.4.2. Dozvola za obavljanje poslova osiguranja

Jedna od najznačajnijih dozvola je sigurno dozvola za obavljanje poslova osiguranja, koja znači licencu osiguravajućeg društva ili reosiguravajućeg društva. Uz zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja potrebno je priložiti:

- **poslovni plan** (član 70.);
- statut osiguravajućeg društva u obliku ovjerenog prepisa notarskog zapisa;
- spisak dioničara uz navođenje imena i prezimena, te adrese, odnosno firme i sjedišta, ukupnog nominalnog iznosa dionica i procenata učešća u osnovnom kapitalu osiguravajućeg društva;
- za dioničare – pravne osobe, koji su imaoći kvalificiranih udjela: (1) izvod iz sudskog registra, odnosno drugog odgovarajućeg javnog registra, (2) a ako je dioničar dioničko društvo, također izvod dioničara iz knjige dioničara, odnosno, ako su bile izdate dionice na donosioca (“prinosniške delnice”), ovjeren prepis notarskog zapisa prisutnih na zadnjoj skupštini;
- za dioničare koji su strana pravna lica, potrebno je isprave predložiti u ovjerenom prijevodu i (3) računovodstvene iskaze za zadnje dvije poslovne godine;
- spisak osoba, koje su povezane s imaoćima kvalificiranih udjela, s opisom načina povezanosti;
- **ugovore o obavljanju izdvojenih poslova** (čl. 77. do 79.), kada će osiguravajuće društvo za obavljanje pojedinih poslova ovlastiti druge osobe.

Uz zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja, mora biti priložena također **potvrda ovlašćenog aktuara** (čl. 73. do 76.), da će osiguravajuće društvo biti sposobno obezbjeđivati primjerenost kapitala, s obzirom na vrste osiguranja i obim poslova, koje će obavljati.

Agencija za nadzor osiguranja odlučuje o izdavanju dozvole **za svaku vrstu osiguranja**, u kojoj smije osiguravajuće društvo obavljati poslove osiguranja. Dozvolu izdaje za obavljanje poslova osiguranja u pojedinoj vrsti osiguranja, ako utvrdi da osiguravajuće društvo ispunjava uslove za obavljanje poslova

osiguranja u toj vrsti osiguranja. **Dozvola za obavljanje poslova osiguranja sklapanja reosiguranja važi za sve vrste osiguranja**, ipak samo u okviru reosiguranja, a ne i za obavljanje “direktnih” osiguranja.

Osiguravajuće društvo mora **obavijestiti nadzorni organ o početku, odnosno prestanku obavljanja poslova osiguranja**, u pojedinoj vrsti osiguranja za koje je dobilo dozvolu. Ako se želi baviti, također, s drugim vrstama osiguranja, mora dobiti **dozvolu za promjenu vrsta osiguranja**.

**Poslovni plan (business plan)** predstavlja jednu od ključnih priloga uz zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja. Poslovni plan je cjelovit proizvod, koji mora sadržavati:

- temelje poslovne politike;
- navedbu pojedinih vrsta osiguranja, u kojima će osiguravajuće društvo obavljati poslove osiguranja;
- program predviđenog reosiguranja s tabelama maksimalnog pokrića za sve vrste osiguranja;
- obračun iznosa minimalnog kapitala;
- predviđenu visinu troškova osnivanja, organizacijskih troškova i troškova razvijanja, te izvore financiranja tih troškova;
- ocjenu predviđenog položaja likvidnosti i financijska sredstva, koja će biti na raspolaganju za pokriće obaveza i za obezbjeđenje primjerenosti kapitala;
- elaborat o očekivanim poslovnim rezultatima za najmanje trogodišnji period, naročito o očekivanim premijskim prihodima, premijama osiguranja, troškovima za provizije i drugim troškovima rada, te o očekivanom formiranju osiguravajuće-tehničkih rezervacija i rezervi.

Ako namjerava osiguravajuće društvo vršiti **obavezna osiguranja u prometu, odnosno dopunska zdravstvena osiguranja**, mora poslovni plan obuhvatati, također, opće i posebne uslove osiguranja, sisteme premija, te ostale podloge osiguranja za izračunavanje premija osiguranja i za formiranje osiguravajuće-tehničkih rezervacija. U slučaju da se želi baviti s **osiguranjem pomoći**, mora poslovni plan obuhvatati također opis sredstava, s kojima raspolaže osiguravajući zavod i koja su potrebna za ispunjavanje nenovčanih obaveza (asistence) osiguravajućeg društva iz tih osiguranja.

**Reosiguravajuće društvo** mora u poslovnom planu odrediti temelje poslovne politike, obračun iznosa minimalnog kapitala, visinu troškova osnivanja, organizacijskih troškova i troškova razvijanja, te izvore financiranja tih troškova, kao i elaborat o očekivanim poslovnim rezultatima.

*Zakon o osiguranju* još određuje, u kojim slučajevima može Agencija za nadzor osiguranja **odbiti zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja** (član 68.). Agencija **odbija zahtjev za izdavanje dozvole za promjenu vrsta osiguranja** bilo u slučajevima kada su dati razlozi za odbijanje zahtjeva za izdavanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja (član 68.), ili ako utvrdi (1) da bi bilo radi obavljanja poslova u vrsti osiguranja, na koje se odnosi zahtjev za izdavanje dozvole, ugroženo poslovanje osiguravajućeg društva, u skladu s pravilima o savlađivanju rizika, ili (2) ako osiguravajuće društvo ne ispunjava ostale uslove za obavljanje poslova osiguranja u vrsti osiguranja na koje se odnosi zahtjev za izdavanje dozvole. Konačno, agencija može odbiti zahtjev za izdavanje dozvole za poslove osiguranja **društvu za uzajamno osiguranje**, ako su radi odredaba statuta ugroženi interesi članova.

Ako nastupi jedan od propisanih razloga za prestanak dozvole za obavljanje poslova osiguranja, agencija izdaje posebnu konstatacijsku odluku, što znači da osiguravajuće društvo ne smije više sklapati nove poslove u vezi obavljanja poslova osiguranja. Dozvola prestaje *ipso iure* u sljedećim slučajevima:

- ako osiguravajuće društvo ne počne poslovati u roku od šest mjeseci od izdavanja dozvole;
- ako osiguravajuće društvo prestane s obavljanjem poslova osiguranja više od jednu godinu;
- početkom stečajnog postupka, odnosno postupka prinudne likvidacije;
- zaključkom redovne likvidacije osiguravajućeg društva;
- s prijenosom svih ugovora o osiguranju na drugo osiguravajuće društvo.

#### **2.11.4.3. Prijenos izdvojenih poslova**

U skladu sa svjetskim globalizacijskim trendovima i neprestanom težnjom za povećanje dobiti (što je, između ostalog, moguće postići također smanjenjem

troškova), naš zakon je na novo omogućio izdvajanje određenih poslova osiguravajućeg društva (*outsourcing*).

Ugovor o prijenosu izdvojenih poslova je definisan kao ugovor s kojim osiguravajuće društvo prenosi značajan dio poslovanja (u cijelosti ili u znatnom obimu) na drugo osiguravajuće društvo, odnosno drugu osobu, i to na neodređeno vrijeme, odnosno za duži period (član 77. do 79.). Tako može izdvojiti naročito poslove zastupanja pri sklapanju ugovora o osiguranju, upravljanje pokrivnom imovinom osiguravajućeg društva, odnosno pokrivnim fondom, obradu slučajeva šteta i vođenje računovodstva.

Ugovor o prijenosu izdvojenih poslova mora odrediti obavezu osobe, koja preuzima obavljanje izdvojenih poslova, da osiguravajućem društvu dostavlja podatke o svom pravnom i financijskom položaju, te poslovanju. Osiguravajuće društvo može te podatke upotrijebiti samo za potrebe Agencije za nadzor osiguranja (na zahtjev agencije šalje joj te podatke), koja te osobe nadzire na sličan način kao osiguravajuća društva.

Mada zakon ne propisuje poseban oblik za navedeni ugovor, radi njegovog značaja skoro je nemoguće predstaviti si da ne bi bio zaključen u pisanom obliku.

Agencija će **odbiti zahtjev za dozvolu za prijenos izdvojenih poslova**, ako bi mogli biti s obzirom na vrstu odnosno obim izdvojenih poslova ugroženi interesi osiguranika, ili ako bi moglo biti radi prijenosa izdvojenih poslova onemogućeno odnosno bitno otežano vršenje nadzora nad osiguravajućim poslovima, koje obavlja osiguravajuće društvo. U nabrojanim slučajevima može također **oduzeti** već izdatu dozvolu. Važenje dozvole može **vezati za određene uslove**, ako je to potrebno za zaštitu interesa osiguranika. Ako osiguravajuće društvo ne ispuni ove uslove, agencija mu oduzme takvu dozvolu.

#### **2.11.4.4. Prijenos ugovora o osiguranju**

*Zakon o osiguranju* omogućava (čl. 80. do 82.) da osiguravajuće društvo prenese s ugovorom na preuzimajuće osiguravajuće društvo ugovore o osiguranju u pojedinoj skupini osiguranja ili vrsti osiguranja (portfelj osiguranja). Istovremeno mora prenijeti pokrivnu imovinu u vrijednosti rezervacija, koje je potrebno formirati za prenijeti portfelj osiguranja odnosno pokrivnog fonda, koji je potrebno formirati za taj portfelj.

Trenutno može osiguravajuće društvo prenijeti ugovore osiguranja na drugo osiguravajuće društvo sa sjedištem u Sloveniji ili na filijalu strane osiguravajuće kuće, ako je sjedište filijale u državi članici, i ako osiguranja, koja su predmet prijenosa, pokrivaju isključivo opasnosti u toj državi članici. Po učlanjivanju u EU moći će naše

osiguravajuće društvo prenijeti portfelj osiguranja također na (1) svoju filijalu odnosno filijalu drugog osiguravajućeg društva sa sjedištem u Republici Sloveniji, ako će imati filijala sjedište u državi članici EU, (2) osiguravajuće društvo države članice odnosno njenu filijalu u Republici Sloveniji odnosno drugoj državi članici, ili (3) filijalu stranog osiguravajućeg društva, ako će biti sjedište filijale u Republici Sloveniji.

Za prijenos ugovora o osiguranju **nije potrebna saglasnost osiguranika**, jer za njihove interese brine nadzorni organ. Ugovor o prijenosu portfelja naime počne djelovati danom, kada osiguravajuće društvo dobije dozvolu Agencije za nadzor osiguranja za prijenos ugovora o osiguranju, zato prije toga prijenos nije dozvoljen. Preuzimajuće osiguravajuće društvo mora o prijenosu ugovora o osiguranju obavijestiti osiguranike s objavljivanjem u sredstvima javnog informisanja na području, na kojem prenijeta osiguranja pokrivaju opasnosti.

**Zahtjev za izdavanje dozvole za prijenos ugovora o osiguranju** mora između ostalog obuhvatiti spisak ugovora o osiguranju po pojedinim vrstama osiguranja, koji su predmet prijenosa, s općim uslovima i izračunavanjem rezervacija za ta osiguranja; spisak pokrivne imovine odnosno imovine pokrivnog fonda i ugovor o prijenosu portfelja osiguranja (član 81.). Zakon određuje slučajeve, u kojima agencija odbija zahtjev za izdavanje takve dozvole, kao i neke posebnosti u pogledu poslovanja na teritoriji EU i filijala švicarskih osiguravajućih kompanija u Sloveniji (član 82.).

#### **2.11.4.5. Ovlašćeni aktuar**

Osiguravajuće društvo, koje je dobilo dozvolu za obavljanje poslova osiguranja, mora imenovati **ovlašćenog aktuara** i o tome obavijestiti Agenciju za nadzor osiguranja.

Ovlašćeni aktuar je osoba, koja ima dozvolu agencije za obavljanje zadataka ovlašćenog aktuara. U osiguravajćem društvu ovu funkciju ne može obavljati član uprave ili prokurista, kao ni osoba, koja ima, posredno ili neposredno, učešće u osiguravajćem društvu. Ako osiguravajuće društvo u roku od tri mjeseca ne imenuje ovlašćenog aktuara odnosno za obavljanje zadataka ovlašćenog aktuara imenuje osobu, koja ne ispunjava uslove za imenovanje,

imenuje ga nadzorni organ. Ako je ovlašćenom aktuaru oduzeta dozvola, osiguravajuće društvo mora imenovati novog.

Agencija **izdaje dozvolu za obavljanje zadataka ovlašćenog aktuara**, ako je kandidat uspješno obavio ispit iz stručnih znanja, potrebnih za obavljanje zadataka ovlašćenog aktuara, te nije bio pravosnažno neuslovno osuđen za kažnjivo djelo protiv imovine i privrede na zatvorsku kaznu od najmanje tri mjeseca. **Ovlašćeni aktuar izgubi dozvolu** (1) ako je dozvola bila dobivena uz navođenje neistinitih podataka, (2) ako je bio pravomoćno neuslovno osuđen za kažnjivo djelo protiv imovine i privrede na kaznu zatvorom od najmanje tri mjeseca ili (3) ako teže krši pravila aktuarske struke.

Ovlašćeni aktuar obavlja u osiguravajućem društvu **vrlo značajne zadatke**, jer mora provjeriti, da li se izračunavaju premije i formiraju osiguravajuće-tehničke rezervacije u skladu s propisima i da li su izračunate odnosno formirane tako da obezbjeđuju trajno ispunjavanje svih obaveza osiguravajućeg društva iz ugovora o osiguranju. Ako s tim u vezi utvrdi nepravilnosti, mora odmah **obavijestiti upravu**, a ukoliko ga ona ne uzme u obzir na primjeren način, mora **obavijestiti nadzorni organ**. Uprava je ovlašćenom aktuaru dužna dati na raspolaganje sve podatke, koji su mu potrebni za obavljanje svojih zadataka. Nadzornom odboru i upravi mora istovremeno s mišljenjem uz godišnji izvještaj podnijeti **izvještaj** o svojim konstatacijama u vezi s nadzorom, koji je obavljao u protekloj poslovnoj godini. Izvještaj mora obuhvatati naročito razloge za potvrdno mišljenje, mišljenje sa zadržkom odnosno negativno mišljenje ovlašćenog aktuara ka godišnjim izvještajima.

#### **2.11.5. Nadzor nad obavljanjem poslova osiguranja izvan područja Slovenije**

Zasada smije slovenačko osiguravajuće društvo obavljati poslove osiguranja izvan područja Republike Slovenije **samo preko filijale**, kako u državi članici EU, tako u stranoj (drugoj) državi. Za osnivanje filijale u inostranstvu mora dobiti dozvolu Agencije za nadzor osiguranja (član 82. i odredbe prvog, te četvrtog do šestog stava člana 88. *Zakona o osiguranju*).

Na području države članice EU moći će slovenačko osiguravajuće društvo, nakon punopravnog članstva u EU, obavljati poslove osiguranja, za koje će dobiti dozvolu Agencije za nadzor osiguranja, također **neposredno**, ne samo **preko filijale**, ako će ispunjavati uslove, određene s propisima te države članice. Nadzor će izvoditi Agencija za nadzor osiguranja, koja će moći da se

u određenim slučajevima obrati nadležnom nadzornom organu države članice (član 90.). Osiguravajuće društvo, koje će željeti obavljati poslove osiguranja u državi članici EU, morat će o tome obavijestiti Agenciju za nadzor osiguranja i navesti državu članicu, u kojoj namjerava početi s obavljanjem poslova osiguranja. Zakon propisuje sadržaj obavijesti i postupanje u primjeru izmjene podataka iz obavještenja (čl. 88. i 89.). Osiguravajuće društvo će morati agenciju izvještavati o poslovima osiguranja u pojedinoj državi članici i to odvojeno za poslove osiguranja, koje će obavljati preko filijale, i za poslove osiguranja, koje će obavljati na osnovu neposrednog obavljanja poslova osiguranja (član 91.).

#### **2.11.6. Nadzor nad obavljanjem poslova osiguranja osiguravajućih društava iz država članica EU na području Slovenije**

Odredbe u vezi slobodnog obavljanja poslova osiguranja osiguravajućih društava iz država članica EU na području Republike Slovenije će također stupiti na snagu tek s danom punopravnog članstva Slovenije u Evropskim zajednicama (čl. 93. do 96.). Do tada mogu ova osiguravajuća društva kod nas osnivati preduzeća-kćerke ili pak poslove osiguranja obavljati preko filijale, ali pod uslovima, koji važe za strana osiguravajuća društva, dakle osiguravajuća društva iz država, koje nisu članice EU.

Kada budemo učlanjeni u EU će dakle moći osiguravajuće društvo, koje ima u državi članici pravo obavljati poslove osiguranja u pojedinim vrstama osiguranja, kod nas obavljati poslove osiguranja u tim vrstama osiguranja bilo preko filijale ili pak neposredno. Filijala osiguravajućeg društva države članice će moći u Sloveniji početi obavljati poslove osiguranja, ako će nadležni nadzorni organ države članice obavijestiti Agenciju za nadzor osiguranja o relevantnim podacima o kojima ga je obavijestilo osiguravajuće društvo države članice, kao na primjer o poslovima osiguranja, koje će obavljati uz navođenje vrste i obima tih poslova po pojedinačnim vrstama osiguranja. Nadležni nadzorni organ će također morati izjaviti da osiguravajuće društvo države članice raspolaže s potrebnim kapitalom. Izuzetak će važiti za osiguravajuće društvo države članice, koja će željeti obavljati obavezna osiguranja u prometu. U tom slučaju će morati agenciji dostaviti potvrdu Slovenačkog osiguravajućeg udruženja, iz kojeg će proizilaziti da je osiguravajuće društvo države članice (1) član Slovenačkog osiguravajućeg udruženja, te je (2) pristupilo k štetovnom fondu za pokriće šteta, koje prouzrokuju vozači nepoznatih i neosiguranih motornih vozila. Zakon još određuje da će smjeti osiguravajuće društvo države članice početi s obavljanjem obaveznih osiguranja u prometu odnosno dopunskih



zdravstvenih osiguranja samo na osnovu saglasnosti agencije k općim i posebnim osiguravajućim uslovima za ova osiguranja.

Filijala osiguravajućeg društva države članice moći će početi obavljati poslove osiguranja u Sloveniji po isteku dva mjeseca, računajući od dana, kada će Agencija za nadzor osiguranja primiti obavijest nadležnog organa države članice. S poslom će morati prestati, (1) ako će nadležni nadzorni organ države članice odlučiti da osiguravajuće društvo države članice ne raspolaže s odgovarajućim kapitalom za dalje obavljanje poslova osiguranja preko filijale, ili (2) ako će prestati dozvola osiguravajućeg društva države članice za obavljanje poslova osiguranja.

Nadzor nad osiguravajućim društvom države članice, koje će obavljati poslove osiguranja na području Republike Slovenije, vršit će nadležni nadzorni organ države članice, koji će moći zamoliti za saradnju Agenciju za nadzor osiguranja (član 95.).

Zakon isto tako propisuje mjere nadzora nad osiguravajućim društvom članice EU (član 96.).

#### **2.11.7. Nadzor nad obavljanjem poslova osiguranja stranih osiguravajućih kompanija**

Kao što je rečeno, strano osiguravajuće društvo (iz države, koja nije članica EU) može kod nas obavljati poslove osiguranja **samo preko filijale** (čl. 97. do 98.). Posebne odredbe važe za filijale švicarskih osiguravajućih kompanija, koje će početi važiti od dana punopravnog članstva Slovenije u Evropskim zajednicama (član 99.).

Filijala strane osiguravajuće kompanije mora ispunjavati **sljedeće uslove**:

- poslove filijale moraju voditi **dva upravitelja**, za koje se smisaono primijenjuju odredbe *zakona o osiguranju* o upravi osiguravajućeg dioničkog društva (čl. 22. do 26. i čl. 28);
- filijala mora biti **odgovarajuće kadrovski i tehnički osposobljena** za obavljanje poslova osiguranja;
- filijala mora raspolagati s **odgovarajućim vlastitim kapitalom**, pri čemu se smisaono primijenjuju odredbe *zakona o osiguranju* o minimalnom kapitalu (čl. 110. i 111.);
- filijala mora kod nas deponovati novčani iznos odnosno drugu odgovarajuću financijsku imovinu (**jemstveni depozit**), koja predstavlja jamstvo za izmirenje obaveza iz ugovora o

osiguranju, sklopljenih na području Slovenije, odnosno, koji pokrivaju opasnosti u Sloveniji, u visini jedne četvrtine vlastitog kapitala filijale. Način obezbjeđivanja jamstvenog depozita određuje Agencija za nadzor osiguranja u dozvoli za osnivanje filijale.

***Uz zahtjev za izdavanje dozvole za osnivanje filijale***, za koju je nadležna Agencija za nadzor osiguranja, ***potrebno je priložiti***:

- akt o osnivanju filijale;
- izvod iz sudskog odnosno drugog odgovarajućeg registra države sjedišta za matičnu osiguravajuću kompaniju;
- statut odnosno pravila matične osiguravajuće kompanije;
- revidirane poslovne izvještaje matičnog osiguravajućeg društva za zadnje tri godine poslovanja;
- ako iz izvoda iz sudskog registra odnosno drugog registra strane države nisu vidljivi podaci o vlasnicima matičnog osiguravajućeg društva, potrebno je priložiti odgovarajuću ispravu, koja vjerodostojno iskazuje vlasnike i njihove udjele pri upravljanju matičnim osiguravajućim društvom;
- izvod iz sudskog registra odnosno drugog odgovarajućeg registra države sjedišta za pravna lica, koja pri upravljanju matičnog osiguravajućeg društva učestvuju sa više od 10 procenata;
- poslovni plan;
- izjavu da će filijala voditi i čuvati svu dokumentaciju, koja se odnosi na poslovanje filijale, u sjedištu filijale;
- dokaze o obezbjeđivanju odgovarajućeg vlastitog kapitala i jamstvenog depozita;
- dokaze o kadrovskoj, tehničkoj i organizacijskoj osposobljenosti filijale.

Agencija ***odbija zahtjev za izdavanje dozvole*** za osnivanje filijale strane osiguravajuće kompanije bilo iz razloga, radi kojih bi odbila zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja (član 68.), ili pak u sljedećim slučajevima: (1) ako je imajući u vidu propise države sjedišta te osiguravajuće kompanije odnosno s obzirom na praksu te države pri upotrebi

i izvršavanju tih propisa vjerovatno da će biti ometano vršenje nadzora u skladu s odredbama *zakona o osiguranju*, ili (2) ako slovenačka osiguravajuća društva u stranoj državi ne mogu obavljati poslove osiguranja ili ako radi propisa te države odnosno prakse pri izvršavanju tih propisa nemaju jednake mogućnosti konkurencije za obavljanje poslova osiguranja kao što ih imaju osiguravajuća društva te države (***načelo reciprociteta***).

#### **2.11.8. Sudjelovanje s nadzornim organima i organima Evropskih zajednica**

U svjetlu eventualnog formiranja jedinstvenog nadzora za sve financijske institucije izuzetno je značajna ***saradnja domaćih nadzornih organa*** (član 100. *zakona o osiguranju*). Agencija za nadzor osiguranja i organi, koji su nadležni za nadzor drugih financijskih organizacija (Banka Slovenije, Agencija za tržište vrijednosnih papira), moraju na zahtjev pojedinog nadzornog organa ***dostaviti tom organu sve podatke*** u pogledu osiguravajućeg društva odnosno druge financijske organizacije, koji su mu potrebni u okviru njegovih nadležnosti. Nadzorni organi moraju se isto tako ***međusobno obavještavati*** o nepravilnostima, koje utvrde pri obavljanju nadzora, ako su te ustanovljene činjenice značajne također za rad drugih nadzornih organa.

Zakon u članu 101. još određuje, ***koje podatke može prikupljati i obrađivati Agencija za nadzor osiguranja*** (na primjer o dozvolama, članovima uprava i nadzornih odbora osiguravajućih društava, filijala, poštivanju odredaba o savlađivanju rizika, imaoćima kvalificiranih udjela itd.) i ***kome ih može dostaviti*** (na primjer domaćim i stranim nadzornim organima, sudovima, Slovenskom institutu za reviziju). Po uključivanju Slovenije u EU morat će agencija ***obavještavati Evropsku komisiju*** o odbijanju zahtjeva za dostavu obavještenja o početku obavljanja poslova osiguranja u državi članici (član 102.) i o odnosima sa stranim državama (član 103.).

#### **2.11.9. Postupak odlučivanja Agencije za nadzor osiguranja u pojedinim stvarima**

Agencija za nadzor osiguranja odlučuje o pojedinim stvarima u okviru svojih nadležnosti i na osnovu *Zakona o osiguranju*, te *Zakona o općem upravnom postupku*.

*Zakon o osiguranju* vrlo detaljno uređuje ***specifičnost "upravnog postupka osiguranja"*** (član 266. do 331). Tako na primjer u postupku odlučivanja agencije nije moguće zahtijevati vraćanje u ranije stanje, niti podnošenje vanrednih pravnih sredstava. U postupku oduzimanja dozvole je doduše

dozvoljeno obnavljanje postupka, ipak samo radi novih činjenica i novih dokaza i ako je prijedlog za obnavljanje postupka podnijet u roku od jedne godine nakon pravosnažnosti rješenja o oduzimanju dozvole.

**Organi postupka** su senat (=vijeće) i predsjednik senata. **Senat** sastavljaju svi članovi stručnog savjeta, od kojih je jedan predsjednik senata. Senat odlučuje o svim stvarima, ako zakon za pojedinu stvar ne određuje da o njoj odlučuje predsjednik senata. Senat isto tako odlučuje o ugovorima protiv odredbama predsjednika senata. Nadležnosti **predsjednika senata** pri vođenju postupka i odlučivanju o pojedinoj stvari (na primjer izdavanje odredaba) obavlja član stručnog savjeta, određen s rasporedom rada Agencije za nadzor osiguranja.

Zakon isto tako uređuje **upravni postupak do izdavanja rješenja** (član 270. do 272.), **rješenja agencije** (rješenja, zaključci i odredbe, sjednica senata, zapisnik itd. – čl. 273. do 280.), **postupak sudske zaštite**, gdje se smislaono primijenjuju također odredbe *Zakona o upravnom sporu* iz 1997. godine (čl. 281. do 293.), **postupak nadzora** (uručivanje, vršenje nadzora, obim pregleda, pregled poslovanja, otklanjanje kršenja, oduzimanje dozvole itd. – čl. 294. do 322.), **postupak odlučivanja o izdavanju dozvola odnosno saglasnosti** (čl. 323. do 329.) i **izvršenje odredaba nadzornog organa** čl. 330. i 331.).

Na kraju da u vezi postupka još spomenimo da protiv rješenja Agencije za nadzor osiguranja **nije dozvoljena žalba**. Protiv rješenja je moguće pokrenuti postupak sudske zaštite, u kojem odlučuje vijeće Vrhovnog suda RS sastavljeno od pet sudija. Protiv presude odnosno odluke, izdate u postupku sudske zaštite, isto tako nema žalbe. Konačna rješenja agencije, koja glase na ispunjenje novčane obaveze, vrši sud na njen prijedlog. Odredbu o otklanjanju kršenja nije moguće prinudno izvršiti.

### 3. UGOVORNO PRAVO OSIGURANJA

#### 3.1. Opće pravno uređenje ugovora o osiguranju

Ugovore o osiguranju uređuje još uvijek važeći **Zakon o obligacijskim odnosima** iz 1978. godine (Sl.list SFRJ, br. 29/78, 39/85 i 57/89), i to u tri odjela (čl. 897. do 965.). U prvom sadrži opće odredbe, koje su od zajedničkog značaja za sve vrste osiguranja (osim izuzetaka), u drugom odredbe o osiguranjima imovine i u trećem odredbe o osobnim osiguranjima. U pripremi je novi *Obligacijski zakonik*, ipak na području ugovora o osiguranju ne treba očekivati bitne izmjene. Bilo bi naravno potrebno u novom zakoniku

unijeti nekoliko korekcija odnosno dopuna, koje su nužne radi razvoja struke osiguranja, radi problema, koji se pojavljuju pri primjeni nekih odredaba dosadašnjeg zakona, domaće i strane sudske, te arbitražne prakse, itd.

Ugovorno pravo osiguranja je pravo osiguranja u užem smislu, koje proučava obligacijske odnose, u kojima stranke po načelima uzajamnosti i solidarnosti udružuju sredstva u obliku premija osiguranja za osiguranje imovine i osoba pred različitim vrstama opasnosti. Slovenačko ugovorno pravo osiguranja možemo podijeliti u više tematskih sklopova, i to na imovinska ("kopnena") osiguranja, osobna osiguranja (životna, od nezgoda i dopunska zdravstvena osiguranja), pomorska osiguranja i osiguranja, u pogledu kojih se primijenjuju pravila o pomorskom osiguranju (na primjer avionska osiguranja), kreditna osiguranja i reosiguranja. *Zakon o obligacijskim odnosima* uređuje samo prve dvije grupe, a ostala osiguranja su predmet posebnih propisa (pomorska i avionska osiguranja) ili pak ostanu izvan sfere specijalnog ugovornopravnog uređenja (kreditna osiguranja i reosiguranja). *De lege ferenda* trebalo bi razmisliti o posebnom uređenju svih osiguranja transporta (a ne samo pomorskih i avionskih osiguranja), kao i o zakonskom uređenju kreditnih osiguranja, koja u praksi prouzrokuju gomilu problema. Pitanje je da li ne bi bilo uputno pravno urediti također ugovore o reosiguranju.

U duhu globalizacije i internacionalizacije poslovanja bilo bi vjerovatno korisno, ako bi u budućnosti dobili međunarodnu konvenciju (odnosno za početak u okviru Evropske unije uredbu ili direktivu), koja bi unificirala temelje ugovornog prava osiguranja. Takva nastojanja bila su do sada bezuspješna.

### 3.2. Individualna obavezna osiguranja

Individualna obavezna osiguranja možemo na osnovu slovenačkih propisa (vidi **prilog br. 2**) razvrstati u šest grupa: (1) obavezna osiguranja u prometu (osiguranje automobilske odgovornosti, osiguranje avionske odgovornosti i osiguranje putnika od nezgoda), (2) obavezna osiguranja profesionalne odgovornosti (advokata, notara, projektnih preduzeća, revizijskih društava, sudskih izvršilaca, osiguravajućih posredničkih društava, ljekara, ovjeritelja kvalificiranih potvrda elektronskih potpisa, planinarskih vodiča, geodetskih preduzeća, certifikata organa za potvrđivanje skladnosti građevinskih proizvoda i rukovodilaca streljista), (3) obavezno osiguranje odgovornosti za lijekove i medicinska pomagala, (4) obavezno osiguranje organizatora putovanja, (5) obavezna ekološka osiguranja (za nuklearnu štetu, zagađivanja mora uljem, štetu radi prijevoza opasnih i štetnih tvari odnosno opasne robe, opće ekološke nesreće i štetu radi požara) i (6) obavezna osiguranja od

nezgode i životna osiguranja (stranih tehničkih ronilaca, dobrovoljnih vatrogasaca i policajaca).

Pri propisivanju obaveznih osiguranja je potrebna opreznost, jer između ostaloga odvrćaju osiguratelje od preventivnog ponašanja, stimulišu sudove da dosuđuju više odštete i podstiču prevare osiguranja. S druge strane bilo bi potrebno razmisliti o uvođenju nekih novih obaveznih osiguranja kao na primjer obavezno osiguranje morskih plovila ili obavezno osiguranje odgovornosti zanatlija.

### 3.3. Pomorska osiguranja

Pomorska osiguranja spadaju među transportna osiguranja. Transportno osiguranje možemo definisati kao specifičnu skupinu osiguranja, koja obuhvata osiguranje prevoznih sredstava (kasko), osiguranje robe odnosno tereta za vrijeme prijevoza (kargo), osiguranje odgovornosti prijevoznika za štetu, koju prouzrokuju trećim licima, te osiguranje ostalih interesa u vezi prijevoza (na primjer osiguranje vozarine, troškova rješavanja, troškova generalne havarije). Transportna osiguranja je moguće razvrstati s obzirom na interes osiguranja (na primjer kasko i kargo osiguranje), saobraćajni put (na primjer morski, kopneni, avionski odnosno zračni, riječni, kombinovani odnosno multimodalni, osiguranje poštanskih pošiljki) i trajanje osiguranja (na primjer za putovanje, za određeno vrijeme, osiguranje jedne pošiljke i

generalno osiguranje svih pošiljki u određenom vremenskom periodu). U širem značenju riječi uključuju transportna osiguranja također osiguranje od nezgode putnika u javnom prometu. U zadnjih trideset godina razvila se također posebna osiguravajuća vrsta svemirskog osiguranja, koja je namijenjena prije svega osiguranju imovine i odgovornosti, te reosiguranju satelita.

Ugovor o pomorskom osiguranju uređen je u Sloveniji na dispozitivan način u **Pomorskom zakoniku** (Sl.I. RS, br. 26/01), i to pod priličnim uticajem engleskog i italijanskog prava, više ili manje na identičan način kao u bivšem jugoslovenskom *Zakonu o pomorskoj i unutarnjoj plovidbi*. Kopnena transportna osiguranja su uređena *Zakonom o obligacijskim odnosima*, a avionska osiguranja *Zakonom o obligacijskim i stvarnopravnim odnosima u avijaciji*.

Za pomorska osiguranja važe neke zajedničke karakteristike (na primjer odredbe o prijavi značajnih okolnosti, pomorskim rizicima, pokrivenim štetama, subrogaciji, zastarijevanju itd.), kao i posebnosti za osiguranje

broda, osiguranje robe (tereta), osiguranje odgovornosti i osiguranje vozarine, te nekih drugih imovinskih interesa.

Brojni pokušaji da bi postigli kompromis između anglosaksonskog i kontinentalnog prava, te uspostavili modernije i pravednije temelje za sklapanje ugovora o pomorskim osiguranjima (na primjer UNCTAD, u Norveškoj, u Njemačkoj) nisu doveli do očekivanih rezultata, zato se na međunarodnom prizorištu u zadnje vrijeme razmišlja i djeluje u pravcu modelnog zakona, novih standardiziranih klauzula ili čak međunarodne konvencije na području pomorskih osiguranja. Pri tome ima odlučujuću ulogu Međunarodni pomorski odbor (CMI), koji je u svom preko stogodišnjem djelovanju kumovao brojnim pomorskim konvencijama.

### 3.4. Avionska osiguranja

Među avionska osiguranja spadaju u užem značenju osiguranja aviona i interesa, povezanih s avionima, u širem značenju pak osiguranja svih opasnosti (rizika), koje su povezane s upotrebom aviona. Prema *Zakonu o osiguranju* su avionska osiguranja svrstana u četiri grupe osiguranja, i to avionsko osiguranje (avionski kasko), osiguranje prijevoza robe (kargo), osiguranje odgovornosti pri upotrebi zrakoplova i osiguranje putnika od nezgoda. ***Zakon o obligacijskim i stvarnopravnim odnosima u avijaciji*** (Sl.I. RS, br. 12/00), koji je stupio na snagu 26. februara 2000., je po uzoru *Pomorskog zakonika* precizniji ( čl. 145. do 161.), jer uređuje osiguranje aviona i njegove opreme; osiguranje tereta; osiguranje vozarine; osiguranje troškova osiguranja, očekivane dobiti, založnih i drugih prava, te određenih materijalnih koristi; osiguranje odgovornosti; avionsko reosiguranje i ostala slična osiguranja, te reosiguranja (na primjer osiguranje odgovornosti proizvođača, osiguranje odgovornosti aerodroma, osiguranje odgovornosti kontrolnih tornjeva itd.).

Pored *Zakona o obligacijskim i stvarnopravnim odnosima u avijaciji* dolaze kod avionskih osiguranja u obzir također neke odredbe *Pomorskog zakonika* (na primjer u pogledu sklapanja ugovora, obaveze osiguratelja, osiguranih opasnosti, nadosiguranja i podosiguranja itd.). Oba propisa uvažavaju pravni red EU, što (ne)posredno utiče također na osiguranje. Većina njihovih odredaba je dispozitivne prirode. Od izuzetnog značaja su standardizirani ugovori odnosno police i klauzule avionskih osiguranja, koja priprema naročito *Lloydovo udruženje avionskih osiguratelja (LAUA – Lloyd's Aviation Underwriters' Association)*. Standardizacija poslovanja je značajna, jer se kod avionskih osiguranja radi o tako visokim iznosima da moraju skoro uvijek biti reosigurani, a reosiguratelji moraju pokrivati opasnosti u takvom obimu, kao

što je predviđen s “direktnim” osiguranjima. Obavezna avionska osiguranja (od nezgode i za odgovornost) uređuje **Zakon o obaveznim osiguranjima u prometu** (Sl.I. RS, br. 70/94), koji se temelji u pogledu odgovornosti za štetu na tlu (zemlji) na *Rimskoj konvenciji* iz 1952. god. i *Montrealskom protokolu* iz 1978. godine. Konačno, za unifikaciju avionskih osiguranja značajni su također sudska praksa i pravna nauka.

#### 4. PENZIJSKA REFORMA

Krajem 1999. godine bio je usvojen dugo očekivani **Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju** (Sl.I. RS, br. 106/99), koji reguliše tri modela izvođenja penzijskog osiguranja: (1) obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje na osnovu međugeneracijskog sporazuma, (2) obavezno dodatno penzijsko osiguranje za osobe, koje obavljaju posebno teške i po zdravlje štetne poslove i (3) dobrovoljna dodatna penzijska osiguranja. Zadnja se obavljaju na osnovu penzijskog plana, koji mogu izvoditi uzajamni penzijski fondovi, penzijska društva i osiguravajuća društva. U praksi se govori također o t.zv. konceptu tri stuba penzijske reforme, pri čemu predstavlja prvi stub obavezna penzijska osiguranja, drugi obavezna i dobrovoljna kolektivna dodatna osiguranja i treći individualna dobrovoljna dodatna penzijska osiguranja.

Uzajamni penzijski fond je imovina (nije pravna osoba!) u vlasništvu osiguranika, prikupljena na osnovu uplaćenih premija i s prihodima, koji se ostvare s upravljanjem te imovine. Mogu ga osnovati poslodavci (svaki za sebe ili zajednički), a njime mogu upravljati samo osiguravajuća društva ili banke. Penzijska društva su dionička društva, koja sama upravljaju imovinom, koja se formira s uplaćenim premijama. Osiguravajuća društva mogu biti suosnivači odnosno upravljači uzajamnih penzijskih fondova, suosnivači penzijskih društava ili pak samostalno obavljaju dobrovoljno dodatno penzijsko osiguranje na osnovu penzijskog plana.

Odredbe *Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju*, koje uređuju uzajamne penzijske fondove, primijenjuju se također za Prvi penzijski fond (PPF\*), osnovan prema **Zakonu o prvom penzijskom fondu Republike Slovenije i transformaciji ovlašćenih investicijskih društava** (Sl.I. RS, br. 50/99 i 106/99). Za prava i obaveze fonda kapitala u vezi s upravljanjem Prvog penzijskog fonda primijenjuju se odredbe penzijskog zakona o pravima i obavezama upravitelja uzajamnog penzijskog fonda. Fond kapitala može isto tako formirati i njime upravljati otvoreni uzajamni penzijski fond.



## 5. OPOREZIVANJE POSLOVA OSIGURANJA

Pošto do stupanja na snagu **Zakona o porezu na dodatu vrijednost** (Sl.I RS, br. 89/98) 1. jula 1999. god. još nije bio donijet specijalni propis o oporezivanju poslova osiguranja, nastala je velika zbrka. Konačno se država odlučila da osiguranicima prijevremeno (15 dana), do stupanja na snagu **Zakona o porezu na promet poslova osiguranja** (Sl.I. RS, br. 57/99), nije bilo potrebno plaćati porez na promet u visini od **6,5 procenata**, koji sada važi za poslove osiguranja. Za neka osiguranja ne plaća se porez (npr. za dugoročna osiguranja života), kao ni za reosiguranje.

## 6. ZAKLJUČAK

Slovenija je u zadnjih nekoliko godina neosporno postigla velik napredak pri preuzimanju evropskog zakonodavstva koje se odnosi na osiguranje, mada država još uvijek nije uspjela izvesti transformaciju vlasništva osiguravajućih društava. Nadajmo se da će i ova priča završiti do kraja ove godine.

O ustavnosti odredaba **Zakona o transformaciji vlasništva osiguravajućih društava** (Sl.I. RS, br. 13/00) je odlučio Ustavni sud Republike Slovenije i sa odredbom (*br. U-I-117/00-76*) dana 19.04.2001 zakon poništio.

Sada je ponovo na potezu vlada i državni zbor, da što prije provedu transformaciju vlasništva osiguravajućih društava.

Ako na kraju za trenutak zaboravimo na pravo, pravne šupljine i mnoštvo nepravničkih ponašanja, kako od strane države tako "industrije osiguranja" i potrošača (osiguratelja), onda nas moraju više interesovati evropski i svjetski globalizacijski, te konsolidacijski trendovi. Po širenju i udruživanju već neko vrijeme jako miriši u blizini najvećeg osiguravajućeg društva (bankovno povezivanje osiguranja-reosiguranja), pri čemu također ne zaostaje slovenačko vodeće reosiguravajuće društvo. S obzirom na prevladavajući tržišni položaj Triglava, bilo bi nužno da se u

---

PPF\* *Prvi pokojninski sklad*= PPS

Sloveniji formira još jedna jaka osiguravajuća grupa odnosno osiguravajući holding, koji bi uključivao Reosiguravajuće društvo Sava, Osiguravajuće društvo Maribor, kojemu će se uskoro pripojiti Tilia), Adriatic, Slovenicu i neke banke, možda još neko manje osiguravajuće društvo. Prodajna cijena dionica takve financijski jače odnosno po kapitalu prikladnije grupe bitno bi se povećala (ne najposlije također radi potražnje stranih strateških partnera), što bi se sigurno sviđalo državi (i drugim imaćima dionica), ako bi mogla za

pozamašan iznos prodati dionice, koje bi dobila po završenom procesu transformacije vlasništva. U pogledu vrsta osiguranja možemo očekivati da će u ukupnoj premiji biti u porastu udio osiguranja života (koja uključuju dobrovoljna penzijska osiguranja), a opadati udio imovinskih osiguranja, sve bolje će stajati *risk manageri*, *brokeri* i drugi vrhunski stručnjaci u osiguranju, možemo očekivati alternativne oblike prijenosa rizika u osiguranju i reosiguranju (*Alternative Risk Transfer –ART*) i možda više suosiguranja, značajniji će biti kvalitet poslova osiguranja (“produkata”) nego cijena. Konkurencija bi trebala postati majka, a potrošač otac slovenačkog osiguranja i tada bismo (da li ćemo zaista?) opet mogli vjerovati da nam osiguravajuća društva prodaju i pružaju Bronclijevu “privrednu sigurnost”, onaj nevidljivi produkt, koji je često od vitalnog značaja.

Slovenačka iskustva pri ostvarivanju savremenog prava osiguranja i prakse osiguranja mogu po svoj prilici biti korisna također za druge bivše jugoslovenske republike, jer bi bilo besmisleno da ponovo “otkrivamo Ameriku”. Zatim, govorimo slične jezike, dijelimo zajedničku tradiciju i željni smo preporođene saradnje. Možda sanje o jedinstvenom svjetskom privrednom tržištu, gdje vladaju jedinstvena “pravila igre”, ipak nisu tako “isisane iz prsta”...

**IZVOR:**

**M. Pavliha:** *Pravo osiguranja*, *Gospodarski vestnik*, Ljubljana, 2000, 371 strana

## **PRILOG BR. 1**

### **Popis podzakonskih propisa, izdatih na osnovu Zakona o osiguranju**

1. Odluka o načinu obavješćavanja kvalificiranog imaoaca o namjeri otuđivanja dionica (Službeni list RS, br. 118/00)
3. Odluka o načinu izračunavanja kvocijenta likvidnosti sredstava i najmanjem obimu likvidnosti, koji mora osiguravati osiguravajuće društvo (Službeni list RS, br. 118/00)
4. Odluka o detaljnijem načinu vrednovanja knjigovodstvenih stavki i sastavljanju računovodstvenih iskaza (Službeni list RS, br. 118/00)
5. Odluka o sadržaju izvještaja i obavješćenja iz člana 176. i 239. zakona o osiguranju, te načinu i rokovima izvješćavanja (Sl. list RS, br. 122/00)
6. Odluka o vrstama i svojstvima pokrivne imovine i imovine pokrivnog fonda, te o pravilima za raspršenje i ograničenje ulaganja pokrivne imovine i imovine pokrivnog fonda, te načinu i rokovima izvješćavanja (službeni list RS, br. 122/00)
7. Odluka o okviru konta za osiguravajuća društva (službeni list RS, br. 122/00)
8. Odluka o detaljnijim pravilima i minimalnim standardima za izračunavanje osiguravajuće-tehničkih rezervacija (Službeni list RS, br. 3/01)
9. Odluka o detaljnijem sadržaju izvještaja ovlašćenog aktuara (Službeni list RS, br. 3/01)
10. Odluka o načinu i obimu uzimanja u obzir pojedinih stavki, detaljnijim karakteristikama i vrstama stavki, te karakteristikama podređenih dužničkih instrumenata, koji se uzimaju u obzir pri izračunavanju kapitala i primjerenosti kapitala, i iskaz primjerenosti kapitala osiguravajućeg društva (Službeni list RS, br. 3/01)
11. Odluka o detaljnijim pravilima za izračunavanje minimalnog kapitala osiguravajućih društava (Službeni list RS, br. 3/01)
12. Odluka o nadzoru nad osiguravajućom grupom (Službeni list RS, br. 6/01)

13. Odluka o detaljnijim uslovima za sticanje i provjeru stručnih znanja, potrebnih za obavljanje poslova zastupanja odnosno posredovanja osiguranja (Službeni list RS, br. 6/01)
13. Odluka o detaljnijem obliku i najmanjem obimu, te sadržaju revizijskog i revizorovog izvještaja osiguravajućeg društva (Službeni list RS, br. 6/01)
14. Odluka o godišnjem izvještaju osiguravajućih društava (Službeni list RS, br. 8/01)
15. Tarifa o taksama i naknadama (Službeni list RS, br. 8/01)
16. Odluka o detaljnijem sadržaju rezimea revidiranog godišnjeg izvještaja (Službeni list RS, br. 9/01)
17. Odluka o registrima zastupnika i posrednika osiguranja, te osiguravajućih i posredničkih društava (Službeni list RS, br. 9/01)
18. Odluka o propisanim usmjerenjima za izračunavanje vlastitih udjela osiguravajućeg društva u tabelama maksimalnog pokrića i utvrđivanje najveće vjerovatne štete (Službeni list RS, br. 9/01)
19. Odluka o dostavljanju statističkih podataka o osiguranju (Službeni list RS, br. 9/01)

## **PRILOG BR. 2**

### **Spisak propisa, koji uređuju individualna obavezna osiguranja**

- ❖ Zakon o obaveznim osiguranjima u prometu
  - Koeficijent povećanja najnižih svota osiguranja iz čl. 12., 19. i 31.
  - Zakona o obaveznim osiguranjima u prometu (Službeni list RS, br 29/96)
  - Odredba o visini najnižih početnih sredstava odštetnog fonda (Službeni list RS, br. 12(95 i 27/95 – kor.)
- ❖ Zakon o prevozu opasnih roba (Službeni list RS, br. 79/99)
- ❖ Zakon o ljekarskoj službi (Službeni list RS, br. 98/99)
- ❖ Zakon o advokaturi (Službeni list RS, br. 18/93 i 24/96)
- ❖ Zakon o notarijatu (Službeni list RS, br. 13/94, 48/94, 82/94 i 41/95)
  - Odredba o najnižoj svoti osiguranja (Službeni list RS, br. 80/94)
- ❖ Zakon o gradnji objekata (službeni list SRS, br. 34/84, 29/86; Službeni list RS, br. 40/94 – Ustavni sud, 69/94 – Ustavni sud, i 59/96)
- ❖ Zakon o reviziji (Službeni list RS, br. 32/93 i 65/93)
- ❖ Zakon o osiguranju (Službeni list RS, br. 13/00)
- ❖ Zakon o prisilnom izvršenju i osiguranju (Službeni list RS, br. 51/98)
  - Odredba o najnižoj svoti osiguranja (Službeni list RS, br. 32/00)
- ❖ Zakon o elektronskom poslovanju i elektronskom potpisu (Sl.I. RS, br. 57/00)
  - Uredba o uslovima za elektronsko poslovanje i elektronsko potpisivanje (Sl.I. RS, br. 77/00)

- ❖ Zakon o planinarskim vodičima (Službeni list RS, br. 63/99)
- ❖ Zakon o građevinskim proizvodima (Službeni list RS, br. 52/00)
- ❖ Zakon o geodetskim djelatnostima (Službeni list RS, br. 8/00)
- ❖ Zakon o oružju (Službeni list RS, br. 61/00)
- ❖ Zakon o lijekovima i medicinskim pomagalicama (Službeni list RS, br. 101/99)
- ❖ Zakon o pospješivanju turizma (Službeni list RS, br. 57/98)
  - Pravilnik o načinu i postupku dobivanja licence za obavljanje djelatnosti organizovanja turističkih putovanja, djelatnosti prodaje odnosno posredovanja turističkih putovanja, te o načinu vođenja registara izdatih licenci (Službeni list RS, br. 13/99 i 37/00)
- ❖ Zakon o odgovornosti za nuklearnu štetu (Službeni list SFRJ, br. 22/78 i 34/79)
- ❖ Zakon o osiguranju odgovornosti za nuklearnu štetu (Službeni list SRS, br. 12/80)
  - Odluka o određivanju iznosa osiguranja odgovornosti za nuklearnu štetu (Službeni list SRS, BR. 22/88, 6/88, 6/89, 6/90; Službeni list RS, br. 43/90 i 22/91)
  - Odluka o određivanju iznosa ograničenja odštetne odgovornosti korisnika nuklearnog uređaja za nuklearnu štetu i određivanju iznosa osiguranja odgovornosti za nuklearnu štetu (Službeni list RS, br. 84/98)
- ❖ Zakon o zaštiti okoliša (Službeni list RS, br. 32/93 i 1/96)
- ❖ Zakon o zaštiti od požara (Službeni list RS, br. 71/93)
- ❖ Zakon o zaštiti pred utopljenjima (Službeni list RS, br. 44/00)
- ❖ Zakon o požarništvu (Službeni list RS, br. 71/93)
- ❖ Zakon o policiji (Službeni list RS, br. 49/00)

